

แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร
บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
Guidelines for developing life skills for children and youth through
agricultural learning activities Ban Khok Wua, Village No. 6, Nong
Krathum Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province

นางสาว นิสารัตน์ ไร้ณา และคณะ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
พฤศจิกายน 2565

แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร
บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
Guidelines for developing life skills for children and youth through
agricultural learning activities Ban Khok Wua, Village No. 6, Nong
Krathum Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province

นางสาว นิสารัตน์	ไรรณา
นางสาว ณภัคมนตรี	ธัญเมธีพัฒน์
นางสาว พัชรนันท์	อินทร์พิทักษ์
นางสาว อรวรรณ	ลาสูณย์

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
พฤศจิกายน 2565

คำนำ

วิจัยเล่มนี้เป็นการดำเนินงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่มอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะมีเด็กและเยาวชนในชุมชนจำนวน 15 คน อายุระหว่าง 9-12 ปี ผู้ปกครองจำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน 2 คน เพื่อให้เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวได้มีทักษะชีวิตในการเรียนรู้ด้านการเกษตร และมองเห็นถึงคุณค่าของการทำการเกษตรของครอบครัวและชุมชนเพื่อเป็น แนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคต

เนื้อหาในรายงานประกอบด้วยเนื้อหา 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการศึกษา

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย

ทางคณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิจัยเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษา หากเกิดความผิดพลาดประการใด ขออภัย ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาจาก ดร.ภาสกร บัวศรี ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ให้คำปรึกษาแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และได้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดในการทำวิจัยตลอด จนช่วยตรวจแก้ไขความเรียบร้อยและให้คำแนะนำทางวิชาการที่ดีเสมอมา รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ให้โอกาสในการจัดทำ วิทยานิพนธ์ และพัฒนางานวิจัยแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจงานวิจัยพร้อมให้คำแนะนำความคิดเห็นและแนะนำการแก้ปัญหาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ซึ่งส่งผลให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คณะผู้วิจัย

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

ชื่องานวิจัย	แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ผู้วิจัย	นิศารัตน์ ไรนา และคณะ
ศิลปศาสตรบัณฑิต	สาขานวัตกรรมการพัฒนาสังคม
ปีงบประมาณ	2565
ที่ปรึกษาวิจัย	ดร. ภาสกร บัวศรี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้ปกครองจำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน 2คน เด็กและเยาวชนในชุมชนจำนวน 15 คน อายุระหว่าง 9-12 ปี เครื่องมือวิจัยได้แก่ 1) การสัมภาษณ์ 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าในด้านวิธีการและด้านข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว ใน 3 ด้าน คือ 1) พฤติกรรมเด็กและเยาวชนติดเกมส์ 2) พฤติกรรมเด็กและเยาวชนก้าวร้าว 3) พฤติกรรมเด็กและเยาวชนไม่ช่วยเหลืองานผู้ปกครอง ปัญหาการติดมือถือของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว ส่งผลทางอารมณ์ทำให้ก้าวร้าว หงุดหงิดและไม่ช่วยเหลืองานผู้ปกครองเพราะติดโทรศัพท์มือถือ 2. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว มีดังนี้ 1) ทุนทางสังคมของเด็กและเยาวชน 2) ทุนทางสังคมของครอบครัว 3) ทุนทางสังคมของชุมชน พบว่าเด็กและเยาวชนออกมาทำกิจกรรมสร้างสรรค์กับชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง 3. แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรบ้านคอกวัว พบว่าเป็นแนวทางการพัฒนาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเด็กสามารถห่างไกลจากการติดโทรศัพท์มือถือได้จากการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน และมีทักษะชีวิตด้านการเกษตรมากขึ้น โดยมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้ 1) การร่วมศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล 2) การร่วมออกแบบกิจกรรม 3) การร่วมทดลองปฏิบัติการ 4) การร่วมติดตามประเมินผล สำหรับผลการประเมินกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนรู้ด้านการเกษตร พบว่าเด็กเยาวชนบ้านคอกวัวออกมาทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน และห่างไกลจากโทรศัพท์มือถือ

คำสำคัญ : ทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร

สารบัญ

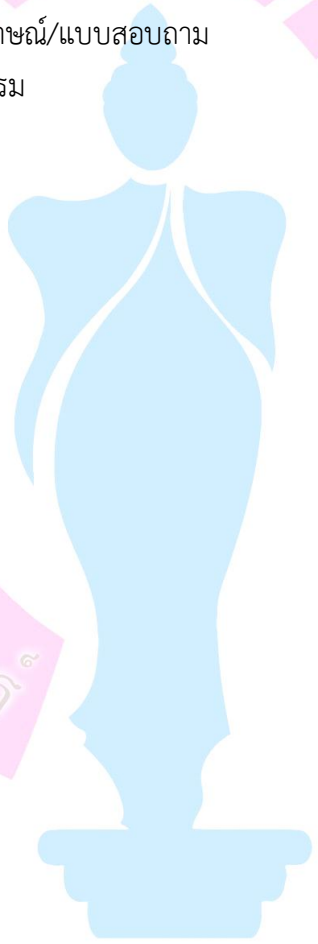
	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ	ค
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตการวิจัย	3
ขั้นตอน/วิธีการ	4
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
กรอบแนวคิดวิจัย	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดพัฒนาทักษะชีวิต	9
แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน	12
แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตร	13
ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย	15
เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	18
ขอบเขตการวิจัย	18
เครื่องมือการวิจัย	18
ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	19
การวิเคราะห์ข้อมูล	21
กิจกรรมวิจัย	21
บทที่ 4 ผลการวิจัย	24
สถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว	24
ทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน	27
แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน	29

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปรูป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	34
สรุปรูปผลการวิจัย	34
อภิปรายผลการวิจัย	36
ข้อเสนอแนะ	38
บรรณานุกรม	39
ภาคผนวก	41
ภาคผนวก ก ประเด็นสัมภาษณ์/แบบสอบถาม	42
ภาคผนวก ข รูปภาพกิจกรรม	51
รูปภาพกิจกรรม	52
ประวัติผู้ทำวิจัย	58

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1.1	กรอบแนวคิดวิจัย	7
ตารางที่ 4.1	แสดงแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน	30

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากของประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นพื้นฐานของการบริหาร การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รวมทั้งเป็นผู้ที่จะสืบทอดเจตนารมณ์เอกลักษณ์วัฒนธรรมที่ดั่งงามอันเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและเป็นการสำคัญของประเทศการพัฒนาคุณภาพของเด็กและเยาวชนให้มีศักยภาพ มีความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และคุณธรรมจริยธรรม มีความรอบรู้อย่างเท่าทันและสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ มีพื้นฐานจิตใจที่ดั่งงาม มีจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศอย่างยั่งยืนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตระหนักและเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนจึงมีการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมเด็กและเยาวชนในหลากหลายรูปแบบ (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ , 2556) เช่น ส่งเสริมเด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ให้สามารถทำการเกษตร เช่น ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงไก่ ปลูกไม้ประดับ เป็นงานอดิเรก เพื่อไม่ให้เวลาว่างนั้นเปล่าประโยชน์ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2557)

สถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยในขณะนี้กำลังเผชิญอยู่กับความเสี่ยงมากมาย อันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันทรยศ ที่ล้อมรอบตัวเด็ก เด็กและเยาวชนจำนวนมาก ซึ่งปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้แก่ ปัญหายาเสพติด ปัญหาด้านพฤติกรรม ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาคุณธรรมจริยธรรม ปัญหาการใช้เวลาว่าง ปัญหาการก่ออาชญากรรม ปัญหาการค้ำมนุษย์เป็นต้น ปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาไปเป็นการเรียนออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 เด็กและเยาวชนอยู่แต่บ้านทำให้เกิดปัญหาการติดเกมตามมากสภาพปัญหาพฤติกรรมติดเกมที่เกิดขึ้นจากหลายปัจจัยและก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ มากมาย (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, 2556) จึงได้พัฒนานวัตกรรมใหม่ในการช่วยประเมินระดับความรุนแรงของภาวะติดเกม ซึ่งการประเมินพฤติกรรมติดเกมนี้เป็นกระบวนการสำคัญและแนวทางในการวินิจฉัยเบื้องต้น (baseline data) สำหรับบุคลากรการแพทย์ ที่สามารถช่วยแบ่งระดับความรุนแรงออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ภาวะปกติ, ภาวะติดเกมระดับน้อย, ภาวะติดเกมระดับปานกลาง, และภาวะติดเกมระดับรุนแรง ก่อนนำไปสู่การพิจารณาวางแผนการรักษา และช่วยเหลือเด็กและวัยรุ่นที่มีความผิดปกติพฤติกรรมเล่นเกมในแต่ละระดับได้อย่างเหมาะสมในอนาคต (นพ.สมัย ศิริทองถาวร,2563) รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต เปิดเผยว่า จากสถานการณ์ในปัจจุบันปัญหาเกมออนไลน์และการติดเกมเป็นเรื่องที่ถูกพูดถึงในสังคมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน ในประเทศไทย จากการสำรวจของสถาบัน(สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์,2556) พบว่า มีเด็กติดเกมมากถึง 2.5 ล้านคน จากจำนวนเด็ก 18 ล้านคนทั่วประเทศ และในปีงบประมาณ 2560 พบว่าปัญหาพฤติกรรมเสพติดเกมส่วนใหญ่ เป็นปัญหาสุขภาพจิตที่พบในเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 6-18 ปี ซึ่งมี

ความสัมพันธ์กับชนิดของเกม อาทิ เกมประเภท First Personal Shooting, MOBA และ SPORTS game competition เป็นหลัก โดยเฉลี่ยเด็กและวัยรุ่นใช้เวลาเล่นเกมนาน 5 ชั่วโมงต่อวัน และเล่นเกมแข่งขันต่อสู้ออนไลน์ 1-4 เกมสลับกันไป

ทักษะชีวิต เป็นความสามารถของบุคคลที่จะคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และปรับตัวให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง สามารถจัดการกับความต้องการ ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับสังคมที่มีสุขภาพดี (กรมวิชาการ, 2543) ดังนั้น ทักษะชีวิต จึงเป็นอีกทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมที่สลับซับซ้อนในยุคปัจจุบันและเป็นทักษะที่จะช่วยสนับสนุน ตลอดจนช่วยในการลดประเด็นปัญหาสำคัญที่จะเข้ามาคุกคามชีวิตของแต่ละบุคคล นอกจากนั้นยังเป็นทักษะที่จะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตนเองให้สามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยในการเสริมสร้างการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านส่วนตัว ครอบครัว สังคมและกลุ่มเพื่อนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (สกล วรรณเจริญศรี, 2550) กล่าวว่า ทักษะชีวิตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ควรต้องเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนไทยในสังคมปัจจุบัน เพราะทักษะชีวิตเป็นผลการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม โดยปัจจุบันสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้เยาวชนได้รับการฝึกทักษะชีวิตจากบ้าน โรงเรียน และชุมชน น้อยลงกว่าเดิม เห็นได้จากปัญหาที่เยาวชนไทยเผชิญอยู่ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ไม่เหมาะสม ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาจากการฆ่าตัวตายจากความเครียด ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ได้ทวีความรุนแรง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เยาวชนไทยต้องได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข (ธนพัชร แก้วปฎิมา, 2547)

การเกษตรมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ โดยรู้จักใช้ประโยชน์อย่างหลากหลายจากพืช สัตว์ ในชีวิตประจำวัน และในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง ซึ่งการเกษตรมีความสำคัญกับชีวิตประจำวันทั้งเป็นวัตถุดิบในการผลิตปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค โดยมนุษย์รู้จักเก็บเกี่ยวผลผลิตทางเกษตร นำไปประกอบอาหารรับประทาน สร้างความเจริญเติบโต แก่ร่างกาย นำส่วนต่าง ๆ ของพืชเส้นใยไปผลิตสิ่งทอหรือใช้หนังสัตว์ทำเครื่องนุ่งห่ม ปลูกป่า เพื่อนำไม้ไปเป็นอุปกรณ์การก่อสร้าง สร้างที่พักอาศัย อาคารสถานที่ทำเฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ต่าง ๆ และปลูกพืชสมุนไพร เพื่อนำไปใช้เป็นยารักษาโรค ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ของมนุษย์ทั้งสิ้น ทั้งเป็นงานที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยเกษตรกรสามารถนำผลผลิตทางการเกษตรที่ เหลือจากการบริโภค ใช้สอยประโยชน์ในครอบครัวไปจัดจำหน่ายแก่ผู้อื่นได้ทั้งตลาดภายในประเทศ และต่างประเทศซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นแหล่ง ให้ความร่มรื่นสวยงาม การทำการเกษตรมิได้ให้ประโยชน์ ทางด้านการบริโภค หรือการค้าเท่านั้น แต่ยังให้ความร่มรื่น ความเพลิดเพลิน ความสวยงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยอีกด้วย เพื่อให้คนได้ใช้เป็นที่ผ่อนคลายอารมณ์ เช่น การไปเที่ยวสวนธารณะ การเลี้ยงปลาสวยงาม เป็นต้น ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สำหรับผู้ที่มีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพหลัก สามารถทำการเกษตร เช่น ปลูกไม้ประดับ พืชผักสวนครัว เลี้ยงไก่ เป็นงานอดิเรก เพื่อไม่ให้เวลาว่างนั้นเปล่าประโยชน์หรือแม้แต่ชานา หลังเก็บเกี่ยวข้าวแล้วอาจปลูกถั่วในที่นา ก็จะมีงานทำตลอดปี (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2557)

บ้านคอกวัว ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตพื้นที่อยู่ติดกับหมู่บ้านใกล้เคียง ได้แก่ ทิศเหนือติดต่อเขตพื้นที่ตำบลหมื่นไวย ทิศใต้ ติดต่อเขตพื้นที่หมู่ที่ 1 บ้านหนองหญ้างาม ตำบลหนองกระทุ่ม ทิศตะวันออก ติดต่อเขตพื้นที่หมู่ที่ 3 บ้านพระ และหมู่ที่ 5 บ้านช่องลม ตำบลหนองกระทุ่ม และทิศตะวันตก ติดต่อเขตพื้นที่หมู่ที่ 1 บ้านต่างตา ตำบลหนองจะบก บ้านคอกวัวเป็นพื้นที่ราบสูง มีแหล่งน้ำในชุมชน คือ คลองข้างขวาง ไหลผ่านพื้นที่ จึงเหมาะสมสำหรับการทำเกษตร บ้านคอกวัวมีจำนวนครัวเรือน 446 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรที่อยู่อาศัย จำนวน 1,165 คน เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวจำนวน 346 คน และจากการสัมภาษณ์ นายณรงค์ บวชสันเทียะ และนาง สิริรัตน์ สมใจ ผู้นำชุมชน พบว่า ในชุมชนบ้านคอกวัว ส่วนมากเด็กและเยาวชนเรียนออนไลน์อยู่ที่บ้าน ดิดเกมส์ไม่ค่อยออกมาทำกิจกรรมกับชุมชนและพ่อแม่ผู้ปกครอง ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการเรียนรู้ทั้งในเรื่องการศึกษาและทักษะการใช้ชีวิต เช่น การมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่ช่วยงานบ้านผู้ปกครอง มองไม่เห็นถึงความสำคัญของการทำการเกษตร เช่น การทำนา การทำสวน เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวได้มีทักษะชีวิตในการเรียนรู้ด้านการเกษตร และมองเห็นถึงคุณค่าของการทำการเกษตรของครอบครัวและชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคต ดังนั้นคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรหาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยการพัฒนากิจกรรมและออกแบบการเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับการเกษตรสำหรับเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยเกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ของเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ปกครองจำนวน 5 คน ผู้นำชุมชน 2 คน เด็กและเยาวชนในชุมชนจำนวน 15 คน อายุระหว่าง 9-12 ปี เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมกับชุมชนอยู่เป็นประจำ ช่วงสถานการณ์โควิดทำให้ชุมชนไม่ได้มีการจัดกิจกรรมให้เด็กๆเข้ามาส่วนร่วมทำกิจกรรม และปัจจุบันเด็กๆต้องเรียนออนไลน์อยู่ติดกับโทรศัพท์มือถือตลอดเวลา ทำให้มีแนวโน้มที่จะติดเกม จึงเลือกกลุ่มเป้าหมายนี้

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) สถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) ทิศทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 3) แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม – เมษายน 2565

1.3.4 ขอบเขตด้านสถานที่

บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.4 ขั้นตอน/วิธีการ

1.4.1 ขั้นตอนการเตรียมทีม

- 1) ประชุมทีมวิจัย เพื่อทำความเข้าใจโครงการและจัดสรรบทบาทหน้าที่ประชุมทำความเข้าใจที่ร่วมกันภายในทีมวิจัยประชุมทำการแบ่งหน้าที่ในการทำวิจัยของนักวิจัยแต่ละคนและทำข้อตกลงต่างๆและอธิบายหัวข้อวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) ประชุมทำความเข้าใจเครื่องมือการวิจัยจัดประชุมผู้เข้าร่วมประกอบด้วยทีมวิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมให้ทีมวิจัยที่เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิจัยได้ออกแบบเครื่องมือวิจัยโดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการออกแบบโดยใช้ตารางออกแบบเครื่องมือแยกประเด็นย่อยต่างๆเพื่อนำมาเป็นประเด็นสัมภาษณ์ การออกแบบเป็นเครื่องมือวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

1.4.2 ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนลงพื้นที่ ณ บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบไว้สอบถามพูดคุยกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับทิศทางสังคมที่เกี่ยวกับบ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลทิศทางสังคมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน ณ บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบไว้สอบถามพูดคุยกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับทิศทางสังคมในหมู่บ้านคอกว้าว
- 3) เก็บข้อมูลแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบไว้สอบถามพูดคุยกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและ

เยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

4) ประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.4.3 ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการ

1) ประชุมทีมวิจัยในการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรม เพื่อออกแบบกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

2) ออกแบบกิจกรรม ในการออกแบบกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมี กิจกรรมดังนี้ 1. พาสำรวจพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ที่บ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา 2. เก็บและปลูกผักพืชสวนครัวภายในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านคอกวัว เพื่อให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เห็นถึงคุณค่าในการทำเกษตรกรรมและพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านการเกษตร ณ ที่บ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

3) จัดกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ณ ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

4) ติดตามผลการดำเนินการ มีการลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินการโดยทีมวิจัยจำนวน 4 คนและบันทึกผลการทดลองปฏิบัติการ หลังจากเสร็จกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.4.4 ขั้นตอนการสรุปผล

1) ประชุมสรุปวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

2) สรุปผลการทดลองปฏิบัติการ การจัดทำสรุปเล่มรายงานสรุปผลการดำเนินกิจกรรมสรุปผลการดำเนินกิจกรรมได้ว่า เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมกับทีมวิจัยในเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) ได้ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

2) ได้ข้อมูลทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3) ได้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1) ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวที่สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ สามารถแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น สามารถคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี รู้จักเอาใจใส่ผู้อื่น และสามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้เป็นอย่างดี

2) เด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กตั้งแต่อายุ 9-12 ปี ที่บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

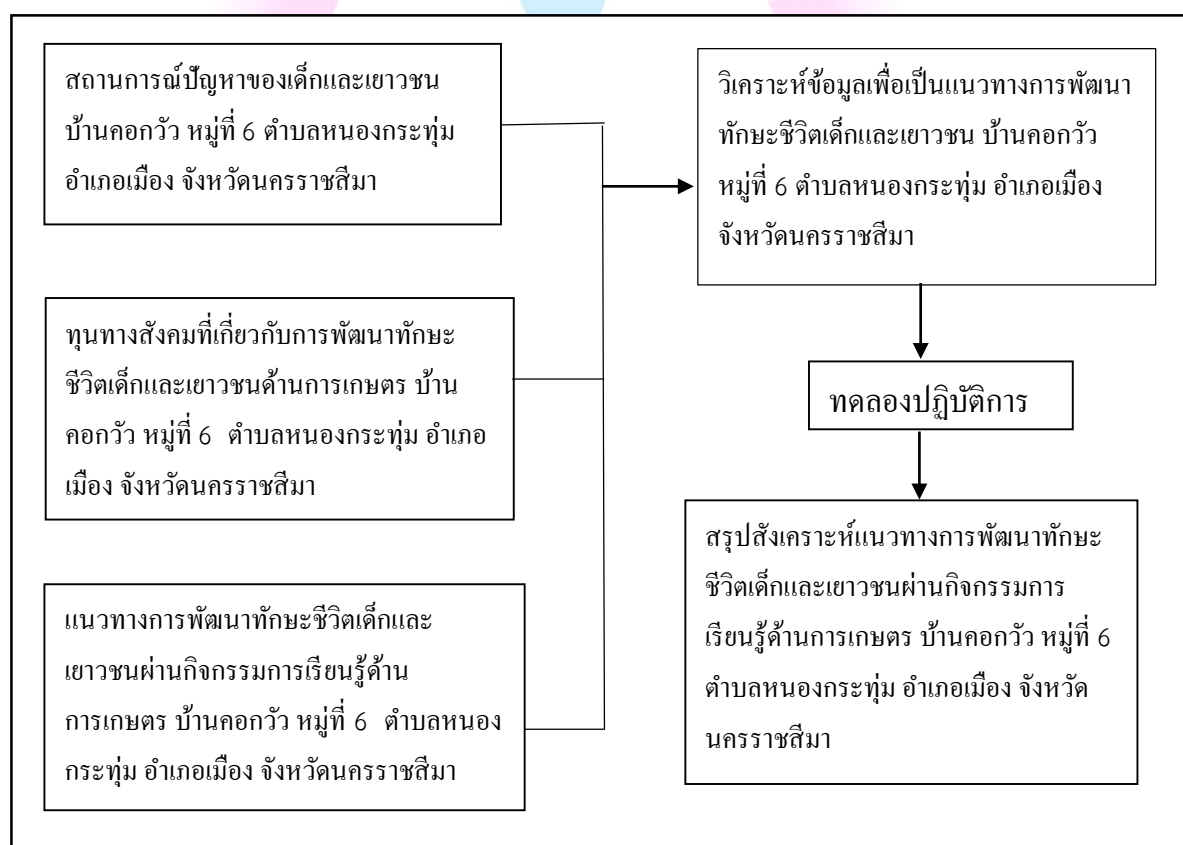
3) ทุนทางสังคม หมายถึง ทุนทางสังคมที่เป็นของเดิม คือพื้นที่การเกษตรที่เป็นของแต่ละครั้วเรือน เช่น เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวจะมีความรู้ทางด้านการเกษตรเป็นทุนเดิม หรือผู้ปกครองของเด็ก และเยาวชนบ้านคอกวัวมีพื้นที่การเกษตรเป็นทุน และหมู่บ้านคอกวัวมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านคอกวัวเป็นทุนทางสังคม

4) ด้านการเกษตร หมายถึง การทำนา การปลูกพืชผักสวนครัวภายในหมู่บ้านคอกวัว เช่น คะน้า ต้นหอม ผักบุ้ง พริก กระเพรา

5) การเรียนรู้ด้านการเกษตร หมายถึง การที่เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมด้านการเกษตรและมองเห็นถึงคุณค่าของการทำการเกษตรของครอบครัวและชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคต

1.7 กรอบแนวคิดวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง เรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สามารถอธิบายให้เห็นการดำเนินงานได้ ดังนี้ การวิจัยครั้งนี้เริ่มต้นด้วยการศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ศึกษาทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อทดลองปฏิบัติการ สุดท้ายสรุปสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังแผนภาพที่ 1.1

ดังแผนภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดวิจัย

อ้างอิงประยุกต์จากการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดพัฒนาทักษะชีวิต

- 2.1.1 ความหมายของทักษะชีวิต
- 2.1.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิต
- 2.1.3 การพัฒนาทักษะชีวิต
- 2.1.4 ทูทางสังคม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

- 2.2.1 ความหมายเด็กและเยาวชน
- 2.2.2 ปัญหาเด็กและเยาวชน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตร

- 2.3.1 ความหมายการเกษตร
- 2.3.2 ความสำคัญการเกษตร
- 2.3.3 ประโยชน์การเกษตร

2.3.4 การส่งเสริมการเกษตร

- 2.4 ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย
- 2.4.1 ลักษณะภูมิประเทศ
- 2.4.2 ที่ตั้งของหมู่บ้าน
- 2.4.3 ประวัติหมู่บ้าน
- 2.4.4 ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน
- 2.4.5 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิต

แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตผู้ที่มีทักษะชีวิตต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ มีความหวังและหาโอกาสในการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ยากลำบากสามารถคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี รู้จักเอาใจใส่ผู้อื่นและสามารถจัดการกับชีวิตของตนเองได้เป็นอย่างดี ทักษะชีวิตเป็นคำที่นิยมใช้ในทางวิชาการและด้านจิตวิทยามีความหมายตามที่นักการศึกษาหลายๆ ท่านได้ให้แนวคิดและความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

2.1.1 ความหมายของทักษะชีวิต

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ทุกคนพึงได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกรู้สีกคิด ให้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลรู้จักจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสมปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นป้องกันตัวเองในภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัฒนธรรม สังคม

สมเดช มุงเมือง (2557) ทักษะชีวิตเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยการฝึกฝนอบรม ทักษะชีวิตเป็นตัว เชื่อมโยงระหว่างความรู้เจตคติและค่านิยมเพื่อนำไปสู่ความสามารถที่แท้จริงเป็นความสามารถที่จะนำไปสู่หนทางแห่งการมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ดังที่ปรารถนาตามขอบเขตหรือโอกาสที่จะทำได้ทั้งนี้การนำทักษะชีวิตไปใช้ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและครอบครัวที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพทางกายและจิตใจ

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และ สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์ (2553) อธิบายว่า ทักษะชีวิต คือ ความสามารถของบุคคลทั้งความรู้เจตคติและทักษะที่จะปรับตัวและเผชิญต่อสิ่งร้ายๆ ต่าง ๆ ในชีวิตอย่างสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพรวมทั้งสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมสังคมที่มีชีวิตที่ดีจะมีปฏิสัมพันธ์และมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีมีความบากบั่น รู้จักแก้ปัญหาได้ดีปรับตัวได้พึ่งตนเองได้และป้องกันตนเองในภาวะคับขัน

สัมฤทธิ์ สันเต (2547) ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึงความสามารถในการรวบรวมข้อมูลและประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม สามารถตัดสินใจจัดการกับปัญหาและแก้ไขปัญหาที่ตนเผชิญในชีวิตประจำวันได้โดยแสดงพฤติกรรมที่จริงออกมาอย่างสร้างสรรค์และตรงไปตรงมา ช่วยให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ธนพัชร แก้วปฎิมา (2547) ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความสามารถโดยรวมของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์และประเมินเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผล โดยนำข้อมูลจากการสะสมประสบการณ์มาใช้ประกอบการ

กรมสุขภาพจิต (2542) ให้ความหมายทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ความรู้และเจตคติในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสังคมปัจจุบันและเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ซึ่งนำไปสู่การคิดวิเคราะห์การตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล (2554) ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยาที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถที่จะปรับตัวได้ในอนาคต ทักษะชีวิต จะมีส่วนช่วยให้วัยรุ่นสามารถนำความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกับทัศนคติผ่านการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองถึงผลที่จะเกิดขึ้นและตัดสินใจปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมได้ คุณธรรม จริยธรรม การปรับตัวอยู่ในสังคม ทำให้เด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและรับมือกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้

2.1.2 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจ ความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่นมีเป้าหมายในชีวิตและมีความรับผิดชอบ 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสารปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้องรับรู้ปัญหาสาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียดการจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายหลีกเลี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่นวางตัวได้ถูกต้อง เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดีสร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นพัส ชวินทร์ มูลทาทอง (2555) องค์ประกอบของทักษะชีวิตมี 12 องค์ประกอบ โดยได้จัดให้ทักษะชีวิตด้านความคิดวิเคราะห์วิจารณ์และความคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานที่สำคัญสามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) คือ ความสามารถที่จะวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว 2) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) คือ ความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวางโดยไม่ ยึดติดอยู่ในกรอบ 3) ความตระหนักรู้ในตน (Self-Awareness) คือ ความสามารถในการค้นหาและเข้าใจจุดดีจุดด้อยของตนเองและความแตกต่างจากบุคคลอื่น 4) ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) คือ ความสามารถในการ

เข้าใจความรู้สึกและเห็นอกเห็นใจในบุคคลที่แตกต่างจากเรา 5) ความภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) คือ ความรู้สึกตนเองว่ามีคุณค่าค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้าน ต่าง ๆ ของตน โดยไม่มุ่งสนใจแต่เรื่องความโก้เก๋รูปร่าง หน้าตาเสน่ห์ หรือความสามารถทางเพศ 6) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) คือ ความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคม ในความเจริญ หรือเสื่อมของสังคม 7) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว 8) การสื่อสาร (interpersonal Communication) คือ ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทาง เพื่อการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตน และรับรู้ความรู้สึก 9) การตัดสินใจ (Decision Making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ เช่น ถ้าบุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนเองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพ หรือ ความปลอดภัยในชีวิต โดยประเมินทางเลือกและผลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกทางที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะมีผลต่อ การมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ 10) การแก้ไขปัญหา (Decision Making and Problem Solving) คือความสามารถในการรับรู้ปัญหาสาเหตุ หาทางเลือก วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของทางเลือก ประเมินทางเลือก และลงมือแก้ปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสม 11) ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with Emotion) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเอง และผู้อื่น รู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์โกรธ และความเศร้าโศกที่ส่งผลทางลบต่อร่างกาย และจิตใจได้อย่างเหมาะสม 12) ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with Stress) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด เพื่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

2.1.3 การพัฒนาทักษะชีวิต

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นสิ่งจำเป็นต้องพัฒนาและเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้านความรู้ทักษะและเจตคติในการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาการจัดการกับอารมณ์และความเครียดและการสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เพื่อการปรับตัวการป้องกันตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ จัดการกับชีวิตตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ทักษะชีวิตในสาระการเรียนรู้จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1. ทักษะชีวิตทั่วไป เป็นทักษะพื้นฐานของผู้เรียนในการเผชิญปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น ความขัดแย้งทางความคิด การทะเลาะเบาะแว้ง การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ การวิพากษ์วิจารณ์การจำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ การแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน การคิดวางแผนในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไปจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดตัดสินใจ และแก้ปัญหา ได้อย่างเหมาะสมหรือที่เรียกว่า มีความสามารถในการคิดและการสื่อความหมายทักษะชีวิตทั่วไป 2. ทักษะชีวิตเฉพาะ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเผชิญกับปัญหาในชีวิตที่ เฉพาะเจาะจง เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเอดส์ ปัญหาเพศ การตั้งครุภที่ไมพร้อม ปัญหา การปรับตัวต่อสภาวะวิกฤต ปัญหาสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับเพื่อนและผู้อื่น ผู้ที่มีทักษะชีวิตในการเผชิญ ปัญหาเฉพาะเจาะจงจะเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งทางใจ หรือมีพลังสุขภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้สามารถ เอาชนะปัญหาอุปสรรคไปสู่

ความสำเร็จที่ต้องการ สามารถปรับตัวในสถานการณ์วิกฤตและผ่านพ้น เหตุการณ์วิกฤตไปได้โดยไม่เกิดผลกระทบตามมา หรือสามารถฟื้นตัวกลับมาดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่าง รวดเร็ว ทักษะชีวิตเฉพาะ ถือว่าเป็นทักษะขั้นสูงที่มีความสำคัญต่อการจัดการกับชีวิตตนเองของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เช่น การรู้ความแตกต่างระหว่างชายหญิง คุณค่าและศักดิ์ศรีของชายหญิง ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด เช่น การคิดที่ไม่เครียด การคิดเชิงบวก ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เช่น ทักษะการปฏิเสธการชวนไปมีพฤติกรรม เสี่ยง ทักษะการใช้ภาษาที่สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การพูดสื่อสารที่สร้างมิตรทักษะชีวิตเฉพาะ สามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับกลุ่มได้เรียนรู้จากเหตุการณ์สถานการณ์จริงในชีวิตจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่มีความหมายกับชีวิตของตนเองเชื่อมโยงชีวิตและการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคต

2.1.4 ทุนทางสังคม

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายของทุนโดยทั่วไปว่าเป็นของเดิมหรือเงินที่มีไว้ลงไว้กำหนดไว้เพื่อประโยชน์ในกิจการ เช่น มีความรู้เป็นทุน มีเงินเป็นทุน เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่ตั้งไว้สำหรับดำเนินกิจการเพื่อหาผลประโยชน์

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

ปหาณี วิฑิตวัฒนา (2535) แนวคิดเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนซึ่งเด็กและเยาวชนจะเป็นวัยที่กำลังเปลี่ยนจากเด็กเป็นผู้ใหญ่มีการพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญาเจริญเต็มที่และเป็นช่วงของการเก็บสะสมประสบการณ์ของชีวิต ดังนั้นจึงเป็นช่วงที่เหมาะสมที่จะปลูกฝังค่านิยมการเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าเป็นผู้ใหญ่ในแบบฉบับที่ต้องการได้

2.2.1 ความหมายของเด็กและเยาวชน

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ (2541) ระบุในรายงานการทบทวนองค์ความรู้ด้านเด็กเยาวชน และครอบครัวว่า เด็กและเยาวชนมีอายุตั้งแต่ 0 ถึง 24 ปี แต่เยาวชนวัยรุ่นจะมีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 24 ปี

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (2550) เยาวชนหมายความว่าบุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ ซึ่งมีผู้เปรียบเปรยว่า เยาวชนเปรียบเสมือนผ้าขาวที่เริ่มเอาสีต่างๆ เข้าไปจากสีขาวก็จะกลายเป็นสีต่างๆ เหล่านั้น แทบจะมองไม่เห็นสีเดิมที่ขาวสะอาดและท้ายสุดก็ผสมไปทุกสีหากจะแก้ไขให้ขาวดังเดิมต้องผ่านกระบวนการทำความสะอาดแต่ก็ไม่อาจจะขาวได้เท่าเดิมด้วยเหตุนี้ สังคมควรให้ความสนใจในการหาทางป้องกันมิให้สีต่างๆ มาแปดเปื้อน ผ้าขาวเยาวชนที่บริสุทธิ์เมื่ออยู่ในครอบครัวและสังคมจึงมีโอกาสมากมายที่จะประสบกับสิ่งล่อตาสู้อใจต่างๆ ซึ่งเยาวชน วัยที่กำลังเรียนรู้ อยากรู้อยากเห็น จึงง่ายต่อการชักจูงจากบุคคลรอบข้าง เช่น เพื่อน พ่อ-แม่ ครูบาอาจารย์ อินเทอร์เน็ตต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสามารถชักจูงจิตใจเยาวชนให้มีพฤติกรรมในทางไม่ดีได้ ทั้งนี้ภาครัฐและเอกชนจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านพฤติกรรมของเยาวชนซึ่งป้องกันได้โดยการพัฒนาด้านพฤติกรรมให้แก่เยาวชนด้วยการปลูกฝัง กล่อมเกลาค่านิยมในทางที่ถูกที่ควรให้แก่เยาวชนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัย เพื่อให้อยู่ในสังคมอย่าง

ปกติสุขได้ทุกระดับและป้องกันความเสี่ยงต่อการที่เยาวชนจะมีพฤติกรรมที่อาจจะกระทำผิดต่างๆ ได้

2.2.2 ปัญหาเด็กและเยาวชน

สถาบันรามจิตติ (2547) สถาบันรามจิตติได้นำเสนอข้อมูลสถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนพบเด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับสถานการณ์และปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาแม่วัยรุ่น ที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปี มาทำคลอดสูงต่อเนื่องซึ่งนำไปสู่ปัญหาอื่นอีกมากมาย 2) เด็กถูกส่งเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก คดีอันดับต้นๆ คือ ลักทรัพย์ ยาเสพติด และการประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย 3) เด็กใช้ชีวิตกับสื่อมากขึ้นเกือบจะครึ่งชีวิตยามตื่น หรือ 6-7 ชั่วโมงต่อวันที่หมดไปกับสื่อต่างๆ ทั้งโทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ตและโทรทัศน์ ภาครัฐจึงควรดูแลกำกับการผลิตและเผยแพร่ โดยเฉพาะเว็บไซต์ที่เด็กเข้าถึงได้มากในยุคนี้ 4) เด็กไทยมีแนวความคิดสูง มองสังคม การเมืองติดลบ มีเด็กเครียดจนปวดท้อง หรือนอนไม่หลับเฉลี่ยถึง 30% ภาวะเครียดสูงขึ้นตามระดับการศึกษา โดยนิสิตนักศึกษา เครียดถึง 40% ปัญหาจากการเรียน การแข่งขันความรุนแรง ขณะที่เด็กกว่า 60% ระดับมัธยมศึกษา - อุดมศึกษา เห็นว่าประเทศไทยมีการทุจริตคดโกงมาก จึงน่าหวังว่าปีหน้าเด็กไทยจะเครียดขึ้น 5) เด็กไทยไม่ชอบไปโรงเรียนมากขึ้นและมีนิสัยการเรียนรู้น่าเป็นห่วง โดยมีเพียง 27, ที่อ่านหนังสือเป็นงานอดิเรก และเด็กที่บอกว่าชอบไปโรงเรียนมาก ก็ลดจาก 43% เหลือ 38% ยิ่งเมื่อเริ่มเข้าชั้นมัธยม สาเหตุหนึ่งมาจากกวดวิชา ทัศนคติต่อครู ความเครียดต่อสุขภาพ ความรุนแรงในโรงเรียน มีเด็กเพียง 26% ที่รู้สึกปลอดภัยมากเวลามาโรงเรียน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตร

วสันต์ กู้เกียรติกุล (2549) การเกษตรเป็นการทำเกษตรกรรมที่เน้นให้เกิดความสมดุลของวัฏจักร ของคน เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นการเกษตรที่ไม่เน้นปริมาณผลผลิตอย่างเดียว แต่เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูให้มีสภาพที่ดีขึ้นและต้องสามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในปัจจุบัน

2.3.1 ความหมายการเกษตร

ครูอ (2561) การเกษตร หมายถึง การเพาะปลูกพืชต่างๆ รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์ และการประมง ผู้ที่ทำเกษตรนั้นเรียกว่าเกษตรกรส่วน กสิกร นั้นหมายถึงผู้ที่ทำ การกสิกรรม คือผู้ที่ปลูกพืชเพียงอย่างเดียว เช่น ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวนการเกษตรจึงเป็นการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน และทุน โดย อาศัยความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตจากทั้งพืชและสัตว์ ซึ่งเรานิยมเรียกว่าผลผลิตทางการ เกษตร การเกษตรยังหมายถึง วิธีการยังชีพอย่างหนึ่งของมนุษย์ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ การเกษตรเป็นการทำงานเพื่อควบคุมธรรมชาติในอันที่จะผลิตพืชและสัตว์ให้ได้ตามความต้องการของมนุษย์ โดยอาศัยการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์เป็นพื้นฐาน มีมนุษย์เป็นผู้ควบคุมดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผน มีการวางแผน ปฏิบัติงานล่วงหน้า คิดคำนวณรายได้-รายจ่ายในการดำเนินการทั้งหมดในการเกษตร พืช หมายถึง พืชสวน พืชไร่ ป่าไม้ สัตว์ หมายถึง สัตว์บก สัตว์น้ำ ทั้งที่เป็นสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า ดังนั้น การเกษตรจึงมีขอบเขตครอบคลุมการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการประมง

ชูศักดิ์ คงคานนท์ (2561) มีความหมายว่า วิธีทำการเกษตรกรรม หมายความว่า วิธีการเพาะปลูกพืช ซึ่งมีศัพท์เฉพาะว่า “กสิกรรม” และยังหมายถึงการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งอาจจะเป็นสัตว์บกหรือสัตว์น้ำก็ได้ทั้งนี้เพราะไม่ว่าจะเป็นการกสิกรรมหรือการเลี้ยง สัตว์ต่างก็เป็นการปฏิบัติกับที่ดินเพื่อให้เกิดผลผลิตทั้งสิ้น คำว่า “การเกษตร” มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “agriculture” ซึ่งหมายถึงการเพาะหรือปฏิบัติกับที่ดินเพื่อให้เกิดผลผลิตที่อาศัยกระบวนการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์เป็นพื้นฐาน โดยมีเกษตรกร (farmer) เป็นผู้ดำเนินการเร่งให้ทั้งพืชและสัตว์มีการเจริญเติบโตในพื้นที่ทำกินหรือคอกปศุสัตว์ (farm) กระบวนการผลิตหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่จัดได้ว่าเป็นธุรกิจ ในทางวิชาการด้านการเกษตรอาจขยายความต่อไปอีกได้ว่า การเกษตร คือ การใช้ศิลปะและวิทยาศาสตร์ในการปฏิบัติกับที่ดินเพื่อให้เกิดการผลิต

2.3.2 ความสำคัญการเกษตร

ชูศักดิ์ คงคานนท์ (2561) ความสำคัญของเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ในโลก ดำรงชีพอยู่ได้ก็เพราะเกษตรกรรม รวมทั้งประเทศไทยซึ่ง พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศเป็นพื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตร ซึ่งหมายความว่าประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ประกอบอาชีพด้านการเกษตรหรืออาชีพที่เป็นผลต่อเนื่องจากการเกษตรไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะกับประเทศไทย ซึ่งการที่เกษตรกรรมมีความสำคัญต่อประเทศไทยมาจากสาเหตุหลายประการ ดังนี้ 1. เกษตรกรรมเป็นที่มาของปัจจัยสี่ที่สำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค 2. เกษตรกรรมเป็นโครงสร้างหลักทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเนื่องจาก ประเทศมี รายได้หลักจากการส่งออกสินค้าที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรออกจำหน่ายทั้งตลาด ภายในประเทศและตลาด ต่างประเทศ ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ข้าว และผลิตภัณฑ์จากข้าว พืชไร่ที่เป็นอาหาร ผลิตภัณฑ์จากพืชน้ำมัน ผลิตภัณฑ์จากพืชเส้นใย ยางพารา สัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์รวมทั้งผลิตภัณฑ์สัตว์ น้ำทุกประเภท อาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศในโลก ที่สามารถผลิตอาหารส่งออกเลี้ยง พลเมืองของโลกได้ 2. เกษตรกรรมเป็นส่วนสำคัญให้ประชากรในประเทศมีงานทำโดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมในแขนงต่าง ๆ ซึ่ง นอกจากผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยตรงแล้วภาคการเกษตรยังมีความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถในงานสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกเป็นจำนวนมาก เช่น งานแปรรูปผลิตภัณฑ์งานด้านบรรจุภัณฑ์งานด้านการตลาด งานส่งเสริม และเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรงานค้นคว้าและวิจัยตลอดจนงานด้านวิศวกรรมเครื่องกล และวิศวกรรมโรงงาน ซึ่งเป็นงานอัน ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตร

2.3.3 ประโยชน์การเกษตร

ครูอ้อ (2561) ประโยชน์ของการเกษตร ประโยชน์ของการเกษตรที่สำคัญ มีดังนี้ 1) เป็นอาชีพเสริมอาชีพหลัก คือการท การเกษตรเป็นอาชีพที่เสริมอาชีพอื่นที่ทำงานหลักอยู่แล้ว เช่น เลี้ยงสุกร 5 - 10 ตัว ในขณะที่รับราชการครู 2) เป็นอาชีพธุรกิจและบริการทางการเกษตร เช่น จำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับ รับผิดชอบ จำหน่ายเครื่องมือทางการเกษตรจำหน่ายผลผลิตเกษตร 3) เป็นอาชีพหลัก ได้แก่การท การเกษตรเพื่อเป็นรายได้หลักของครอบครัว เช่น ปลูกผัก เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงกุ้ง ฯลฯ นอกจากนี้การเกษตรกรรมยังมีบทบาทที่สำคัญ ต่อประเทศในหลายๆ ด้าน ได้แก่ด้านเศรษฐกิจด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครองและด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

2.3.4 การส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2537) การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการให้การศึกษานอกระบบเพื่อบริการความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆเกี่ยวกับการเกษตร รวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกร ครอบครัวชุมชน และกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายที่เกี่ยวกับให้เรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเองได้พัฒนาการผลิตและความเป็นอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2.4 ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย

2.4.1 ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านคอกว้าวเป็นพื้นที่ตอน (โคก) มีคลองบริบูรณ์ , คลองช้าง (ลำเหมืองหลวง) และคลองส่งน้ำชลประทาน (LMC) จาก ปตร.โพธิ์เตี้ย (จำนวน 2 สาย) ไหลผ่าน พื้นที่เหมาะสำหรับการทำการเกษตร

2.4.2 ที่ตั้งของหมู่บ้าน

บ้านคอกว้าวอยู่ห่างจากที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกระทุ่มไปทางทิศตะวันตก เป็นระยะทางประมาณ 0.50 กิโลเมตร มีอาณาเขตพื้นที่อยู่ติดกับหมู่บ้านใกล้เคียง ได้แก่ ทิศเหนือติดต่อกับเขตพื้นที่ตำบลหมื่นไวย , ทิศใต้ ติดต่อกับเขตพื้นที่หมู่ที่ 1 บ้านหนองหญ้างาม , ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตพื้นที่ หมู่ที่ 3 บ้านพระ และหมู่ที่ 5 บ้านช่องลม และทิศตะวันตก ติดต่อกับหลวงแผ่นดินหมายเลข 205 (ถนนเลี่ยงเมือง) และเขตพื้นที่ตำบลหนองจะบก

2.4.3 ประวัติหมู่บ้าน

เล่าขานกันเป็นตำนานว่าชุมชนบ้านคอกว้าวแห่งนี้เป็นที่พันธุ์นักปักษ์หลักปักเสาหลักทองคำเพื่อผูกฟุ้งว้าวฝูงควายของ นายฮ้อย โคบาลแห่งที่ราบสูงพักค้างแรมพวยเหยี่ยวสองถึงสามวันแล้วค่อยเดินทางไปยังภาคกลางเพื่อค้าขายวัวควายจนเป็นที่รู้จักของโคบาลว่าพื้นที่ตรงนี้คือที่พักที่ดีที่สุดจนกลายเป็นชุมชนโคกแก้วและต่อมาได้กลายเป็นบ้านคอกว้าวที่สืบทอดจากตำนานยุค พ.ศ. 2492 จนมาถึงปัจจุบัน

2.4.4 ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

หมู่บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ จำนวน 82 ครัวเรือน มีการค้าขาย 20 ครัวเรือน มีทำงานประจำรับราชการ 10 ครัวเรือน ทำงานประจำเอกชน บริษัท โรงงาน 145 ครัวเรือน และอื่นๆ 35 ครัวเรือน บ้านคอกว้าวมีจำนวนครัวเรือนมากเป็นอันดับ 3 ของตำบล จำนวน 446 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรที่อยู่อาศัยตามทะเบียนราษฎรมากเป็นอันดับ 6 ของตำบล รองจากหมู่ที่ 7 บ้านหนองกระทุ่ม จำนวน 1,165 คน มีรายได้บุคคลเฉลี่ยต่อปี จำนวน 73,694 บาท/ปี และรายจ่าย บุคคลเฉลี่ยต่อปี จำนวน 59,483 บาท/ปี อีกทั้งยังมีสถานประกอบการของนายทุนหลายแห่ง อาทิเช่น บ้านจัดสรร , โรงแรม , รีสอร์ท , โรงงานกระจกและอลูมิเนียม , โรงงานปูน และโรงงานไม้ เพราะเป็นพื้นที่ที่ อยู่ติดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214 (ถนนเลี่ยงเมือง) จึงทำให้นายทุนตัดสินใจที่จะลงทุนในพื้นที่ดังกล่าวส่งผลดีต่อคนในชุมชนก่อให้เกิดอาชีพและรายได้

2.4.5 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ทรัพยากรน้ำบ้านคอกวัว มีลุ่มน้ำตามธรรมชาติจำนวน 6 สาย ได้แก่ ลำบริบูรณ์ และลำเหมืองหลวง (คลองช้างหรือคลองญี่ปุ่น) ลำบริบูรณ์ เป็นลุ่มน้ำสาขาลำตะคอง อยู่ทางทิศตะวันตกของตำบลหนองกระทุ่ม ลำน้ำตอนต้นไหลมาจากอาคารแบ่งน้ำละลมหม้อ ตำบลโคกกรวด อำเภอเมืองนครราชสีมา น้ำส่วนใหญ่ของลำตะคอง ถูกผันระบายลงสู่เส้นทางลำบริบูรณ์โดยอาคารแบ่งน้ำละลมหม้อ เพื่อให้ประชาชนที่อาศัยรอบนอกเขตเทศบาลนครราชสีมา ได้มีน้ำใช้อุปโภคบริโภค ซึ่งไหลผ่านตำบลหนองกระทุ่มในพื้นที่หมู่ที่ 9 บ้านนาทม , หมู่ที่ 6 บ้านคอกวัว และหมู่ที่ 5 ก่อนที่จะไหลผ่านเขตตำบลหมื่นไวย อำเภอเมืองนครราชสีมา เป็นแหล่งน้ำสายหลักตอนบนของตำบลหนองกระทุ่มลำเหมืองหลวง (คลองช้างหรือคลองญี่ปุ่น) เป็นทางน้ำขนาดกลางใช้ในการกระจายน้ำจากลำบริบูรณ์ โดยกระจายน้ำออกจากลำบริบูรณ์ช่วงเขตตำบล ปรุใหญ่ อำเภอเมืองนครราชสีมา เพื่อใช้ในชลประทาน ซึ่งส่งน้ำจากบริเวณหนึ่งไปยังบริเวณที่ต้องการน้ำเพื่อเพาะปลูกสามารถใช้ในการระบายน้ำจากถนนหรือทุ่งได้ ไหลผ่านเขตตำบลหนองจะบก อำเภอเมืองนครราชสีมา ก่อนเข้าสู่เขตตำบลหนองกระทุ่ม ในพื้นที่หมู่ที่ หมู่ที่ 6 บ้านคอกวัว , หมู่ที่บ้านช่องลม และหมู่ที่ ๗ บ้านหนองกระทุ่ม ก่อนที่จะไหลผ่านเขตตำบลหมื่นไวย อำเภอเมืองนครราชสีมา เป็นแหล่งน้ำสายหลักตอนล่างของตำบลหนองกระทุ่ม

2) คุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติหลักที่สำคัญ ได้แก่ ดิน และน้ำ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ของบ้านคอกวัวเป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีการเพาะปลูกพืชชนิดเดียวกันซ้ำ ๆ ทุกปีและใช้ปุ๋ยเคมีเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยที่ไม่มีการปลูกพืชหมุนเวียนหรือพืชคลุมดิน อีกทั้งการใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยอินทรีย์ก็ยังมีน้อยเนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงดิน ต้องการแค่เพียงเพิ่มผลผลิต จึงทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ ยิ่งถ้าฤดูกาลผลิตนั้นได้ผลผลิตน้อยลง ก็จะต้องเพิ่มการใส่ปุ๋ยเคมีมากขึ้น เพื่อต้องการให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นอีกทั้งยังมีการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช จึงทำให้ทรัพยากรดินนั้นเสื่อมคุณภาพส่วนคุณภาพของน้ำนั้นยังไม่พบกัปัญหาด้านคุณภาพน้ำ โดยจากการทดสอบคุณภาพแหล่งน้ำเป็นประจำทุกปี จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีปรากฏว่าคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสมต่อการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูก

2.5 เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัชชัย เอกสันติ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ทักษะชีวิตร่วมกับแรงบันดาลใจทางสังคม เพื่อปรับพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ของวัยรุ่นน วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาที่ประยุกต์ร่วมกับแรงบันดาลใจทางสังคม เพื่อปรับพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ของวัยรุ่น ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยวิธีการวิจัยกึ่ง ทดลอง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุม 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง 1 เดือน กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ลดลงเป็นผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความภาคภูมิใจในตนเองทักษะการปฏิเสธ

สุปราณี ไวมงคุณ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเครือข่ายกรณศึกษาโครงการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนเครือข่ายที่มีต่อโครงการสภาเด็กและเยาวชน 2. เพื่อ

สอบถามการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเครือข่ายที่มีต่อโครงการสภาเด็กและเยาวชน 3. เพื่อศึกษาแนวความคิดการพัฒนาโครงการสภาเด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาคือเด็กและเยาวชนเครือข่ายจำนวน 240 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนเครือข่ายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการสภาเด็กและเยาวชนในระดับที่ดีมีความคิดว่าการรักษานวลสงวนตัวเป็นสิ่งสำคัญ เด็กและเยาวชนเครือข่ายมีบทบาทในการช่วยเหลือกันในด้านต่อต้านยาเสพติด มีบทบาทในการร่วมกันแก้ไขปัญหาความรุนแรงทะเลาะวิวาทรวมถึงโครงการสภาเด็กและเยาวชนสร้างเสริม ความรู้ความเข้าใจกับโรคเอดส์และการฝึกอบรมสร้างเสริมภาวะผู้นำที่ดีสามารถสร้างภาวะผู้นำให้แก่เด็กและเยาวชนเครือข่ายได้ในด้านการมีส่วนร่วมโครงการสภาเด็กและเยาวชนหากเด็กและเยาวชนเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมรวมในโครงการรักษานวลสงวนตัวก็จะสามารถนำไปช่วยเหลือและทำความเข้าใจกับเพื่อนได้มากเด็กและเยาวชนเครือข่ายความคิดเห็นหากสถานศึกษาสามารถมีส่วนร่วมในการต่อต้านยาเสพติดจะมีผลดียิ่งต่อเด็กและเยาวชนการเข้าถาม

บุญวีร์ เกิดศรี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยเสริมของสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอแม่เมาะ จังหวัด เชียงใหม่ 2) บทบาทของสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ 3) การเปรียบเทียบระหว่างบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงของกลุ่มยูวเกษตรกรในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ 4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อบทบาทของสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มยูวเกษตรกรต่อการ ส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่โดยการใช้แบบสอบถามจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจำนวน 188 ราย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุเฉลี่ย 15 ปี มีระดับการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 90.606.58 บาทต่อปี อาชีพหลักของหัวหน้าครอบครัวทำเกษตรกรรม เป็นสมาชิกยูวเกษตรเฉลี่ย 2 ปี มีการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มจากครูที่ปรึกษาและเพื่อนสมาชิกในกลุ่มได้รับคำแนะนำและการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานยูวเกษตรกร เฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี และ ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากแหล่งเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตรมากที่สุดเฉลี่ย 20 ครั้งต่อปี

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอวิธีดำเนินการศึกษา มีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

- 3.1 ขอบเขตการวิจัย
- 3.2 เครื่องมือการวิจัย
- 3.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 กิจกรรมวิจัย

3.1. ขอบเขตการวิจัย

3.1.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

- 1) กลุ่มเป้าหมายหลัก เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เด็กและเยาวชนในชุมชนจำนวน 15 คน อายุระหว่าง 9-12 ปี
- 2) กลุ่มเป้าหมายรอง ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เด็กและเยาวชนในชุมชนจำนวน 7 คน

3.1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3.1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) สถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) ทิศทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 3) แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3.1.4 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม 2565 - เดือนเมษายน 2565

3.2 เครื่องมือการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน เรื่องเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังต่อไปนี้

ประเด็นการสัมภาษณ์ ทีมวิจัยจะใช้ในขั้นตอนเก็บข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชน และเก็บทุนทางสังคมของ บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ประเด็นการสนทนากลุ่ม จะใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

3.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ดำเนินขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.3.1 ขั้นตอนการเตรียมทีม

1) ประชุมทีมวิจัย เพื่อทำความเข้าใจโครงการและจัดสรรบทบาทหน้าที่ที่ประชุมทำความเข้าใจที่ร่วมกันภายในทีมวิจัยประชุมทำการแบ่งหน้าที่ในการทำวิจัยของนักวิจัยแต่ละคนและทำข้อตกลงต่างๆและอธิบายหัวข้อวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2) ประชุมทำความเข้าใจเครื่องมือการวิจัยจัดประชุมผู้เข้าร่วมประกอบด้วยทีมวิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมให้ทีมวิจัยที่เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิจัยได้ออกแบบเครื่องมือวิจัยโดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการออกแบบโดยใช้ตารางออกแบบเครื่องมือแยกประเด็นย่อยต่างๆเพื่อนำมาเป็นประเด็นสัมภาษณ์ การออกแบบเป็นเครื่องมือวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.3.2 ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

1) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนลงพื้นที่ ณ บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบไว้สอบถามพูดคุยกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับบ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลทุนทางสังคมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน ณ บ้านคอกว้าว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบไว้สอบถามพูดคุยกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับทุนทางสังคมในหมู่บ้านคอกว้าว

3) เก็บข้อมูลแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบไว้สอบถามพูดคุยกับผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4) ประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

3.3.3 ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการ

1) ประชุมทีมวิจัยในการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรม เพื่อออกแบบกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

2) ออกแบบกิจกรรม ในการออกแบบกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมี กิจกรรมดังนี้ 1. พาสำรวจพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ณ บ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา 2. เก็บและปลูกผักพืชสวนครัวภายในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองบ้านคอกวัว เพื่อให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เห็นถึงคุณค่าในการทำการเกษตรกรรมและพัฒนาทักษะชีวิตทางด้านการเกษตร ณ บ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

3) จัดกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ณ ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

4) ติดตามผลการดำเนินการ มีการลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินการโดยทีมวิจัยจำนวน 4 คนและบันทึกผลการทดลองปฏิบัติการ หลังจากเสร็จกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

3.3.4 ขั้นตอนการสรุปผล

1) ประชุมสรุปวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

2) สรุปผลการทดลองปฏิบัติการ การจัดทำสรุปเล่มรายงานสรุปผลการดำเนินกิจกรรม

3) สรุปผลการทดลองปฏิบัติการ การจัดทำสรุปเล่มรายงานสรุปผลการดำเนินกิจกรรมสรุปผลการดำเนินกิจกรรมได้ว่า เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมกับทีมวิจัยในเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทีมวิจัยได้มองเห็นถึงการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรจากการทำกิจกรรม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยวิเคราะห์ตีความจากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การประเมินกิจกรรม การสังเกต และการประชุมเชิงปฏิบัติการ จากนั้นเป็นการเขียนนำเสนอรายงานในรูปแบบความเรียงเชิงพรรณนาวิเคราะห์

3.5 กิจกรรมวิจัย

ทีมวิจัยแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการวิจัยตามกรอบและแนวทางการวิจัยโดยมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

3.5.1 ช่วงพัฒนาโจทย์วิจัย

1) ประชุมพัฒนาโจทย์ครั้งที่ 1 จัดขึ้นในวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2565 ผ่าน Zoom ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ทีมวิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับโจทย์วิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและกลุ่มเป้าหมาย

2) ประชุมพัฒนาโจทย์ครั้งที่ 2 จัดขึ้นในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2565 ผ่าน Zoom ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยทีมวิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเนื่องจากโจทย์วิจัยเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนและเรื่องเกี่ยวกับปัญหาเด็กและเยาวชนยังไม่ชัดเจนมากพอจึงได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น

3.5.2 ช่วงเตรียมความพร้อมทีมวิจัย

1) ประชุมทำความเข้าใจทีม ร่วมกันภายในทีมวิจัยประชุมในวันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2565 ผ่านทาง Zoom ทำการแบ่งหน้าที่ในการทำวิจัยของนักวิจัยแต่ละคนและทำข้อตกลงต่างๆ และอธิบายหัวข้อวิจัยที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2) การประชุมออกแบบเครื่องมือการวิจัย จัดประชุมในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2565 ผ่านทาง Zoom ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยทีมวิจัยและอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมให้ ทีมวิจัยที่เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิจัยได้ออกแบบเครื่องมือวิจัยโดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการออกแบบโดยใช้ตารางออกแบบเครื่องมือแยกประเด็นย่อยต่างๆเพื่อนำมาเป็นประเด็นสัมภาษณ์ การออกแบบเป็นเครื่องมือวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.5.3 ช่วงเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ลงพื้นที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยลงไปเก็บข้อมูล และจัดบันทึกข้อมูลในการลงพื้นที่ เพื่อดูบริบทหมู่บ้านคอกวัวและพูดคุยกับผู้นำชุมชน ลงพื้นที่ศึกษาวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2565

2) ลงพื้นที่สัมภาษณ์ ผู้ปกครองและเด็กบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบไว้สอบถามสถานการณ์ปัญหาเด็ก

และเยาวชน บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ลงพื้นที่ สัมภาษณ์ วันที่ 7 มีนาคม 2565

3) ลงพื้นที่สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนอง กระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ออกแบบไว้สอบถามทุนทางสังคมที่ เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนอง กระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ลงพื้นที่สัมภาษณ์ วันที่ 27 มีนาคม 2565

4) การประชุมที่มิววิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูลและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการ พัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบล หนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตามประเด็นสัมภาษณ์ วันที่ 3 เมษายน 2565

3.5.4 ช่วงการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในวันที่ 10 เมษายน 2565 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนบ้านคอก วัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์เชิงลึกตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ การวิเคราะห์แบ่งออกตามหัวข้อเครื่องมือวิจัยและ การวิเคราะห์โดยแบ่งแยกข้อมูลเพื่อหาความแตกต่าง

3.5.5 ช่วงการทดลองปฏิบัติการ

1) คณะผู้วิจัยประชุมออกแบบกิจกรรมใน วันที่ 19 เมษายน 2565 ณ บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา คณะผู้วิจัยได้ประชุมกับ นาย ณรงค์ บวขสันเทียะ ผู้นำชุมชน เพื่อออกแบบกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่าน กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร จัดประชุมขึ้นที่บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอ เมือง จังหวัดนครราชสีมา คณะผู้วิจัยดำเนินการในการออกแบบกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะ ชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและ การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจึงได้มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและตอบโจทย์การวิจัย

2) ทดลองการจัดทำกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่าน กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา โดยมีวิธีการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

(1) ประชุมที่มิววิจัยในการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรม ในวันที่ 20 เมษายน 2565 ผ่านทาง Zoom เพื่อออกแบบกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่าน กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา

(2) ออกแบบกิจกรรม วันที่ 20 เมษายน 2565 ผ่านทาง Zoom ในการออกแบบ กิจกรรม แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้าน คอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมี กิจกรรมดังนี้ 1. พา สสำรวจพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ณ ที่บ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอ เมือง จังหวัดนครราชสีมา 2. เก็บและปลูกผักที่สวนครัวภายในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง บ้านคอกวัว เพื่อให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เห็นถึงคุณค่าในการทำการ

เกษตรกรรมและพัฒนาทักษะชีวิตทางการเกษตร ณ ที่บ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

(3) จัดกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ในวันที่ 30 เมษายน 2565 ณ ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

(4) ติดตามผลการดำเนินการ มีการลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินการในวันที่ 30 เมษายน 2565 โดยทีมวิจัยจำนวน 4 คน หลังจากเสร็จกิจกรรมแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทำแบบประเมินผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำแบบประเมินครบถ้วนและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

(5) สรุปผลการดำเนินกิจกรรม มีการจัดทำสรุปเล่มรายงานสรุปผลการดำเนินกิจกรรมในวันที่ 5 พฤษภาคม 2565

(6) สรุปผลการทดลองปฏิบัติการ การจัดทำสรุปเล่มรายงานสรุปผลการดำเนินกิจกรรมวันที่ 5 พฤษภาคม 2565

สรุปผลการดำเนินกิจกรรมได้ว่า เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมกับทีมวิจัยในเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทีมวิจัยได้มองเห็นถึงการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรจากการทำกิจกรรม

บทที่ 4 ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในการนำเสนอผลงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ ตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4.2 ศึกษาทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4.3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4.1 สถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน 2 คน เด็กและเยาวชนจำนวน 5 คน ผู้วิจัยสามารถสรุปสถานการณ์และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

4.1.1 สถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และเด็กและเยาวชน บ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เด็กและเยาวชนมีปัญหาพฤติกรรม 3 ด้าน คือ

1) พฤติกรรมเด็กและเยาวชนติดเกมส์

จากบทสัมภาษณ์ทั้งหมด 9 คน แบ่งออกเป็น ผู้ปกครอง 2 คน ผู้นำชุมชน 2 คน และ เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว 5 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองของเด็กผู้ชาย และเด็ก ๆ มีอาการติดเกมส์ ซึ่งเป็นเกมส์จำพวกการต่อสู้ใช้ความรุนแรง เช่น ROV, FREEFIRE, PUBG MOBILE เป็นต้น เด็ก ๆ จะเล่นเกมเป็นเวลานานไม่สนใจอะไรเลยถึงขั้นเล่นจนกว่าเบตจะหมดหรือไม่ก็เล่นไปซาร์จแบตไปไม่คำนึงถึงความอันตรายซึ่งสาเหตุของการติดเกมส์ส่วนใหญ่เกิดจากสถานการณ์โควิด-19 ที่เด็ก ๆ เรียนออนไลน์อยู่ที่บ้าน จึงทำให้มีเวลาอยู่กับโทรศัพท์มากขึ้น เพราะปกติแล้วช่วงก่อนโควิด-19 ระบาดจะ

มีกิจกรรมที่รวมกลุ่มเด็กและเยาวชนในการออกมามีส่วนร่วมกับชุมชน เช่นชวนตีโชน จับปลา ฆม หอย ตกกุ้ง เป็นต้น เพื่อให้เด็กๆได้ห่างจากโลก social medea มากขึ้น แต่พอโควิดเข้ามาทำให้ ผู้ปกครองรู้สึกกังวลที่จะพาเด็กออกมาทำกิจกรรม เด็กจึงมีเวลาอยู่กับโทรศัพท์เฉลี่ยวันละ5-6ชั่วโมง ซึ่งบางคนเล่นจนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ จนถึงขั้นหงุดหงิดใส่ผู้ปกครอง และทำให้เกิด ความรุนแรงตามมาเช่น การตีเด็กจนร้องไห้ เป็นต้น

บทสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน

เด็กชายณัฐพงษ์ กิ่งพุดชา หรือน้องบลู นักเรียนชั้น ป.6 โรงเรียนบ้านต่างตา มีบ้านเกิดอยู่ที่ บ้านคอกแก้ว “บลูเล่นเกมสัฟวค FREEFIRE เป็นประจำถ้ารวมพวกเล่นFace bookด้วยก็เล่นโทรศัพท์ ไปวันละ 5-6ชั่วโมง และบางวันเล่นจนกว่าแปดจะหมดเลยก็มี เพราะรู้สึกสนุกและสนใจกับการที่ได้ เล่นเพราะเป็นเกมส์ต่อสู้ ยิงกัน” สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2565

เด็กชายอภิสิทธิ์ ทรงคอน หรือน้องอ้อโต้ นักเรียนชั้น ป.4 โรงเรียนเมืองนครราชสีมา มีบ้าน เกิดอยู่ที่บ้านคอกแก้ว “ถ้าเล่นเกมก็เล่นจนกว่าแปดจะหมด ได้เล่นเกมสโรบ็อก และPUBG เพราะว่า เล่นได้หลายอย่าง ช่วงนี้ปิดเทอมด้วย เลยได้เล่นเยอะกว่าเดิม จนยาด่าก็หงุดหงิดใส่ยายบ้าง”

เด็กชาย อัมรินทร์ บวขสันเทียะ หรือน้องโอสถ นักเรียนชั้น ม.1 โรงเรียนสุระนาวิวิทยา2 มี บ้านเกิดอยู่ที่บ้านคอกแก้ว “เล่นเกมสROV เล่นจนกว่าแปดจะหมด เพราะปิดเทอมอยากเล่นเท่าไรก็ได้”

เด็กชาย สันติภาค ถนอมศักดิ์ นักเรียนชั้น ป.5โรงเรียนเทศบาล4 เพาะชำ “ชอบเล่นเกมส ROV มากๆ เพราะเล่นแล้วรู้สึกสนุกและสนใจที่ได้ต่อสู้ชนะฝ่ายตรงข้าม เล่นโทรศัพท์จนแปดหมดถึง จะเลิกเล่น”

เด็กหญิงกิตติยาพร บุญวัง หรือน้องไอเดีย นักเรียนชั้น ป.4 โรงเรียนบ้านต่างตา มีบ้านเช่า อยู่ที่บ้านคอกแก้ว “ช่วงนี้ชอบเล่นโทรศัพท์มือถือเป็นอย่างมาก ทั้งFace bookและเกมส์ รวมกันก็หลายชั่วโมง เล่นจน แปดหมดเลยก็มี”

บทสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

ยายอนง จวบกระโทก คุณยายน้องเลโก้ ให้สัมภาษณ์ว่า “ช่วงนี้น้องติดเกมส์ ติดมือถือหนัก มาก เพราะมันเป็นช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ยิ่งเป็นช่วงปิดเทอมเขาก็จะยิ่งเล่นหนัก กว่าเดิม”

คุณแม่น้องโอสถ ให้สัมภาษณ์ว่า “น้องเล่นเกมสหนักอยู่เหมือนกัน เป็นเกมส์แนวต่อสู้เวลา เราพูดใช้งานนิดหน่อยก็มีอารมณ์หงุดหงิดใส่”

บทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

นายณรงค์ บวขสันเทียะ (ผู้นำชุมชนบ้านคอกแก้ว) หรือน้ำต่อม ให้สัมภาษณ์ว่า “เด็กๆติด เกมส์กันมากขึ้น ช่วงก่อนโควิดห่างจากเกมส์เพราะมีกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน เช่นเล่นดนตรี ที่บ้าน ชวนเล่นน้ำหาปลา เป็นต้น แต่พอมีโควิดเด็กๆก็จะอยู่ในเกมส์กันมากขึ้น อีกทั้งเรียนออนไลน์ รวมถึงมุมมองผู้ปกครองก็เปลี่ยนไปไม่กล้าให้ลูกหลานออกมาทำกิจกรรมเพราะความกังวล จนทำให้ เด็กอยู่แต่กับโทรศัพท์มากขึ้นนั่นเอง”

ป่าต้อย (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) หรือแม่บัว ให้สัมภาษณ์ว่า “เมื่อก่อนโควิด ชุมชนมีกิจกรรมที่ให้ได้มารวมกลุ่มกันอยู่บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็น การจับกุ้งฝอยหอยขม ดำนา ตี โทน เป็นต้น แต่พอโควิดมา เด็กๆก็อยู่แต่กับโซเซียลมีเดีย ดิตเกมส์มากขึ้น เพราะอยู่แต่บ้าน ผู้ปกครองไม่อยากให้ออกมาทำกิจกรรมเหมือนเมื่อก่อน เพราะโรคระบาด ชุมชนก็ไม่กล้าฝันที่จะจัด กิจกรรม จึงทำให้เด็กๆดิตเกมส์ติดโทรศัพท์กันในช่วงนี้” สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2565

2) พฤติกรรมเด็กและเยาวชนก้าวร้าว

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 9 คน แบ่งออกเป็น ผู้ปกครอง 2 คน ผู้นำชุมชน 2 คน และ เด็กเยาวชนบ้านคอกวัว 5 คน พบว่าเด็กในชุมชนบ้านคอกวัว มีพฤติกรรมก้าวร้าว สืบเนื่องมาจากการเล่นเกมหรือเล่นมือถือเป็นเวลานาน และควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ จนทำให้เกิด อารมณ์หงุดหงิด ฉุนเฉียว และรุนแรง

บทสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน

จากการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวทั้งหมด5คน พบว่าทุกคนมีอารมณ์หงุดหงิด และตะคอกใส่ผู้ปกครอง เวลาที่ตนเล่นมือถือหรือเล่นเกมอยู่ เพราะหมกมุ่นอยู่ในเกมส์และรู้สึกว่าการกำลังโดนรบกวน จึงทำให้เกิดอารมณ์หงุดหงิดง่าย

บทสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองจำนวน 2 คน พบว่า ลูกหลานมีอาการก้าวร้าวหงุดหงิดใส่ ตอน ที่บอกให้ทำอะไรสักอย่าง แล้วเด็กกำลังเล่นเกมหรือเล่นโทรศัพท์อยู่ บางครั้งก็มีการดุด่า และมาก ไปกว่านั้นก็คือการตีเด็กให้เลิกเล่น เพราะเด็กเล่นเป็นเวลานานเกินไป พอก้าวร้าวหงุดหงิดแบบนี้ครั้งแรกก็จะมีครั้งต่อไปอีกเรื่อยๆจนอาจรุนแรงมากกว่านี้ก็อาจจะเกิดขึ้นได้

บทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนจำนวน2คน พบว่าเด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงมากขึ้น อีก ทั้งครูที่โรงเรียนยังให้ความสำคัญเรื่องวิชาการ การสอบมากเกินไป จนอาจทำให้เด็กเครียดเพราะ เรียนออนไลน์ได้รับการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม จนอาจทำให้เด็กเกิดเป็นอารมณ์รุนแรงก้าวร้าวได้

3) พฤติกรรมเด็กและเยาวชนไม่ช่วยเหลืองานผู้ปกครอง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 9 คน แบ่งออกเป็น ผู้ปกครอง 2 คน ผู้นำชุมชน 2 คน และ เด็กเยาวชนบ้านคอกวัว 5 คน พบว่าเด็กในชุมชนบ้านคอกวัว ส่วนใหญ่ไม่ช่วยเหลืองาน ผู้ปกครอง เช่นงานบ้าน งานด้านการเกษตร เป็นต้น เพราะรู้สึกที่ไม่ใช่งานของตน จนทำให้ขาด ทักษะชีวิตด้านการทำงานบ้าน เช่นกวาดบ้าน ล้างจานซักผ้า รวมถึงทักษะชีวิตด้านการเกษตรอีกด้วย

บทสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

แม่อนง จวบกระโทก ให้สัมภาษณ์ว่า “ปกติก่อนช่วงโควิดน้องกลับมากโรงเรียนก็จะมาเล่น โทรศัพท์และเล่นเกมทั้งวัน เรียกใช้งานช่วยก็จะไม่ช่วย เพราะจิตใจอยู่กับเกมส์และโทรศัพท์มือถือ มากกว่า แต่ถ้าถ้ามีกิจกรรมของชุมชนน้องเลก็จะไปเข้าร่วมทุกครั้ง เพราะเขาสนุก”

แม่น้องโอสถ ให้สัมภาษณ์ว่า “น้องจะเล่นโทรศัพท์มือถือตลอดทั้งช่วงที่ให้มาช่วยงานขาย ของ และช่วงที่อยู่บ้าน เล่นเกือบจะทั้งวัน ถ้าเป็นงานบ้านที่เรียกให้มาช่วยก็จะบอกว่าเดี๋ยวค่อยทำ ตลอด เพราะเขาเล่นเกมอยู่ ถ้างานชุมชน แม่ให้ออกไปทุกครั้งเขาได้ไปช่วยชุมชนและได้ความรู้”

บทสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

ป้าต้อย (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) “เด็กๆไม่ค่อยช่วยเหลืองานด้านการเกษตรของพ่อแม่ แต่ก่อนโควิดจะมีกิจกรรมให้รวมกลุ่มกันทำ ทั้งการหว่านแห ปลูกผัก เป็นต้น เขาจะชอบการรวมกลุ่มกันทำกับเพื่อนๆมากกว่าทำคนเดียว เพราะทำกับเพื่อนๆได้สนุกได้เล่นและมีความสุข”

4.2 ทูทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน 2 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 3 คน ผู้วิจัยสามารถสรุปทูทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตรบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

4.2.1 ทูทางสังคมเด็กและเยาวชน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน บ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านที่มีเด็กและเยาวชนเป็นกลไกสำคัญที่คอยขับเคลื่อนชุมชน ให้เกิดพื้นที่ดี พื้นที่ปลอดภัย สำหรับทุกคน โดยการทำงานร่วมกันของชุมชนและสโมสรโคราชยิ้ม มาอย่างยาวนานและต่อเนื่องเป็นเวลา 5 ปี ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในทุกด้าน การรู้จักของดีในชุมชน เช่น ขนมไทยยายแห้ว แกงพื้นบ้านน้ำลูกปลา รวมถึง การเรียนรู้เรื่องการเกษตรที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงที่มี ทั้งการปลูกผักสวนครัว เช่น ผักบุ้ง ผักคะน้า ถั่วงอก เป็นต้น ผักปลอดสารสวนน้ำสวรรค์และการเรียนรู้เรื่องปุ๋ยเปลือกไข่ลงหม่าอีกด้วย

บทสัมภาษณ์จากผู้นำชุมชน

นายณรงค์ บวชสันเทียะ หรือน้าต้อยให้สัมภาษณ์ว่า “เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวจะออกมาทำกิจกรรมที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงกันเป็นประจำอยู่แล้ว ทั้งมาหาปู จับปลา ตกกุ้งฝอยหอยขม และกิจกรรมห้องเรียนชุมชนที่จัดร่วมกับสโมสรโคราชยิ้ม ที่พาเด็กๆเดินสำรวจภายในบริเวณศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงว่ารู้จักอะไรบ้างและได้เรียนรู้อะไรบ้าง ซึ่งในช่วงก่อนโควิด-19แพร่ระบาด เด็กๆสนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมแบบนี้ร่วมกัน”

4.2.2 ทูทางสังคมของครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน บ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า บ้านคอกวัวมีหลายครอบครัวที่ทำการเกษตรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันรวมถึงบ้านคอกวัวมีการทำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องในหลายด้านคือ 1) วิชาการสอนการบ้าน คำศัพท์ต่างๆ 2) ห้องเรียนชุมชน 7 ห้องเรียน ทักษะชีวิต และเรียนรู้วิถีชุมชน ทำอาหาร ทำกับข้าวกินเอง เรียนรู้พืชผักในศูนย์เศรษฐกิจฯ ตีโหนด กลองยาวฯ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ ศิลปะ วาดภาพ 4) ส่งเสริมการเล่น สร้างประสบการณ์และพัฒนาการของน้องๆ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ชุมชนก็ไม่ทอดทิ้งเด็ก ได้มีกิจกรรมอาสาพาน้องเล่นพาน้องเล่น ที่เกิดจากอาสาสมัครในชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของเด็กๆที่เรียนออนไลน์จนเกิดภาวะแฉ่ง แฉียง และเกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม จนนำมาสู่การสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กได้มี

กิจกรรมสร้างสรรค์ ทั้งการสอนการบ้าน การเล่นเกม และ การเรียนรู้ผ่านฐานชุมชน ทั้งอาหาร การละเล่นและพื้นที่เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

บทสัมภาษณ์จากผู้นำชุมชน

ป้าต้อย (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) ให้สัมภาษณ์ว่า “ในสมัยก่อนชาวบ้านที่เข้ามาอยู่บ้านคอกวัวส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกร ทำนาและทำสวนประมาณ 70% แต่พอยุคสมัยเปลี่ยนไป เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตมากขึ้น ตอนนี้คนทำเกษตรในบ้านคอกวัวจึงเหลือประมาณ 20% เด็กและเยาวชนในชุมชนรู้สึกจะเริ่มไม่ไ้ทำงานของตน พ่อแม่เริ่มมีแนวคิดที่ว่าไม่ยากให้ลูกต้องลำบาก จึงทำให้อาชีพที่อยู่กับชุมชนมานาน ค่อยๆจางหายไป”

4.2.3 ทูทางสังคมที่เกี่ยวกับชุมชน

จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน บ้านคอกวัวหมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ต้นทุนชุมชนบ้านคอกวัว เป็นพื้นที่ราบสูง มีแหล่งน้ำไหลผ่าน คือ คลองข้างขวางไหลผ่าน พื้นที่จึงเหมาะแก่การทำเกษตร และมีภูมิปัญญาที่ทำการเกษตรในรูปแบบที่น่าสนใจ และแตกต่างกันอยู่ 3 คนได้แก่ 1. น้าสวรรค์ทำสวนหลังบ้านปลอดสารเคมี ไว้กินเอง มีเหลือก็นำไปขาย พร้อมบรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติ 2. ลุงหม่าว ทำปุ๋ยจากเปลือกไข่ ที่ไม่ได้ใช้แล้ว นำกลับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ 3. น้าต้อมผู้ดูแลศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง ทำพื้นที่เรียนรู้ให้เด็ก ๆ และเป็นศูนย์รวมคนทุกวัยในการทำกิจกรรม

บทสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน

นายณรงค์ บวชสันเทียะ หรือน้าต้อม มีแนวคิดของการจัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตัวเองคือ มีพื้นฐานตามเศรษฐกิจพอเพียง ก่อตั้งเมื่อปลาย 61 มีพื้นที่ทั้งหมด 17 ไร่ ซึ่งเมื่อก่อนเป็นพื้นที่รกร้าง เรียกพื้นที่ตรงนี้ว่าบึง ไม่ได้ใช้ประโยชน์รวมถึงน้ำท่วมพระไม่สามารถออกมาบิณฑบาตได้จึงหารี้อีกกลุ่มคนในชุมชนว่าจะใช้ประโยชน์จากพื้นที่ตรงนี้ยังไง จึงตั้งกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองตอนแรกมีจำนวนสมาชิก 26 คน ซึ่งหารี้อกันเพื่อรวมหุ้นคนละ 300 บ้าง 500 บ้าง แต่จำนวนเงินไม่เพียงพอจึงต้องยื่นกู้ในโครงการเพื่อนำเงินมาทำประโยชน์ในส่วนนี้ สิ่งที่ทำคือ 1. ห้องอบสมุนไพร สมุนไพรมีมากมายดังนี้ 1. ตะไคร้ 2. ใบมะกรูด 3. ไพร 4. มะขาม และอื่นๆ ห้องอบสมุนไพรช่วยให้ชาวบ้านได้เรื่องของสุขภาพ และการกำจัดขยะ เช่น กิ่งไม้ที่ไม่ใช่แล้วในชุดชน 2. ศาลาพักผ่อน 3. นาโยน 4. พืชผักสวนครัวต่างๆ ผักสวนครัวที่ได้ผลผลิตจะนำไปอยู่ที่ร้านค้าชุมชน และตลาดนัดชุมชน 5. การเลี้ยงหมู ควาย กุ้ง ฝอย หอย ขม บ่อปลาบอกบซึ่งปลาที่ปล่อยจะเป็นปลานิลและปลาตะเพียนซึ่งปลาอื่นๆก็จะมีปลาช่อนที่ไหลมาตามน้ำ เงินจากการค่านำมาพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อตนเองต่อรวมถึงพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประโยชน์ต่อชุมชนการให้ความรู้เพื่อให้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของนาโยนในตอนนั้นซึ่งมีโรงเรียนสระสองและโรงเรียนวัดตางตาได้มาฝึกทำนาโยน ประวัติหน้าต้อมเป็นคนโคราชแต่กำเนิดเกิดเมื่อวันที่ 26 กันยายน พุทธศักราช 2510 ราศีกัมภ์ มีลูกชายจำนวน 2 คน ปัจจุบันเป็นรองนายก อบต.หนองกระทุ่ม เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญกับคนในชุมชน บ้านเลขที่ 135 หมู่ 6 โคกอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โทร 086-7254175

น้าสวรรค์ มีแนวคิดที่จะเริ่มทำผักสวนครัวปลูกเองกินเองเริ่มทำมา 15 ปีแล้ว เพราะในสมัยนั้นสภาพน้ำสวรรค์ยังไม่ค่อยดีไม่อยากจะซื้อผักกินเนื่องจากในตอนนั้นไปเดินตลาดและไปเห็นผักที่

ไม่ปลอดภัย มีสารพิษเยอะ จึงเริ่มที่จะปลูกผักสวนครัวเริ่มจากการปลูกในกระถางจนเปลี่ยนมาปลูกลงดิน ไร่กินเองซึ่งมีมากมาย เช่น พริก กระเพรา ต้นคะน้า ใบมะกรูด ต้นหอมมะขามเทศ ขนุน พุทราฝรั่ง มะม่วง ต้นไผ่ มะเขือพวง เป็นต้น ซึ่งมีเนื้อที่ในสวนประมาณหนึ่งงาน น้ำสวรรคยาใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพในการฉีด ซึ่งปุ๋ยนั้นได้มาจากเศษผักเศษอาหารที่เหลือใช้ และน้ำสวรรคยาที่มีแนวคิดที่จะใช้ package จากธรรมชาติในการขายเพราะในตอนนั้นไปเดินตลาดไปเห็นผักที่เหี่ยวเฉาไม่สดชื่นจึงได้กลับมาคิดในการใช้ใบตองและกาบกล้วยในการห่อผักขายเพราะมันทำให้ดูสดชื่นสบายตาเห็นแล้วอยากซื้อไม่เหี่ยวเฉา เอกลักษณ์ของน้ำสวรรคยา คือการไม่ใช้สารเคมี การเก็บผักปลอดภัยขายการหาความแปลกใหม่ในการห่อสินค้า package ที่ใช้ในการห่อสินค้า วิธีการห่อ 1. กาบกล้วยใช้กาบกล้วยที่แห้งลอกออกมาตัดให้เท่ากับผักที่เราจะห่อและใช้ปกกล้วยแช่น้ำนำมามัด 2. ใบตองตัดก้านที่อยู่ข้างล่างสุดแบบสดใช้ห่อจะดูสดชื่น

นายศตคุณ จันทร์หมื่นไวย หรือลุงหม่าวเริ่มทำปุ๋ยหมักมาประมาณ 5-6 ปี ที่ทำเพราะว่าอยากทดลองใช้ว่ามันดีหรือไม่ดีหันมาใช้ชีวภาพและลดการใช้สารเคมี ปุ๋ยหมักที่ทำเป็นประเภทปุ๋ยน้ำใช้สำหรับฉีดพ่น มี 2 ชนิดคือ ฮอร์โมนไข่และฮอร์โมนหน่อกล้วย ได้สูตรการทำจากรายการวิทยุปัจจุบันกำลังทำน้ำตาลมะพร้าว

การทำฮอร์โมนไข่ ส่วนผสมมีดังนี้ ไข่ไก่ 2 กิโล กากน้ำตาล 1 กิโล นมเปรี้ยว 1 ขวดเล็ก แป้งข้าวหมาก วิธีการทำ ทุบไข่และตำเปลือกให้ละเอียดใส่ไปด้วยกันหมักส่วนผสมทุกอย่างเข้าด้วยกันทิ้งไว้ 1 เดือน ครบ 1 เดือนนำมาฉีดพ่น 1 ซ่อนโต๊ะต่อน้ำ 10-20 ลิตร

การทำฮอร์โมนหน่อกล้วย ส่วนผสมมีดังนี้ หน่อกล้วยสูงประมาณ 80 ซม. กากน้ำตาล 1 กิโล (น้ำตาลทรายแดง)

วิธีการทำ สับหน่อกล้วยให้ละเอียด 3 กิโลต่อกากน้ำตาล 1 กิโล หมักทิ้งไว้ 7 วัน ครบ 7 วันเอาใช้ได้ก่อนนำมาใช้ให้คั้นเอาแต่น้ำมาผสม 50 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร

4.3 แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร

ภายหลังจากได้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรบ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าว มายกร่างแนวทางและปฏิบัติการการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

4.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชน บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

จากข้อมูลที่ได้ คณะผู้วิจัยสรุปวิเคราะห์การพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 2 ด้าน คือ 1)ด้านสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว 2)ด้านทุนทางสังคม คณะผู้วิจัยได้แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ประเด็น	การวิเคราะห์	แนวทางการพัฒนา
ด้านสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว	เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมติดเกม ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทั้งพฤติกรรมก้าวร้าว และไม่ช่วยงานผู้ปกครอง	1.ให้ความรู้เชิงปฏิบัติการ
ด้านทุนทางสังคม	ทุนเดิมด้านการเกษตรของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว มีการทำกิจกรรมที่ศูนย์เกษตรกิจพอเพียงกันเป็นประจำมีการจับปลา ตกกุ้ง และกิจกรรมห้องเรียนชุมชนการทำความรู้จักชุมชน	1.ให้ความรู้เชิงปฏิบัติการ และปฏิบัติการทำการเกษตร

จากการวิเคราะห์การพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้มาข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาร่างแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

4.3.2 แนวทางพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

จากการวิเคราะห์ทางคณะผู้วิจัยได้นำมาประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาซึ่งได้สรุปแนวทาง ดังนี้ เนื่องจากภายในชุมชนมีต้นทุนเรื่อง ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเอง ประชาชนบ้านที่มีองค์ความรู้ด้านการเกษตรและพร้อมให้ความรู้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน ผู้นำชุมชนที่พร้อมสนับสนุนเด็กและเยาวชนให้มีกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4.3.3 การทดลองปฏิบัติการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผ่านกิจกรรมการให้ความรู้เชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอก

ว้ว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีรายละเอียด ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานดังนี้

1 การกำหนดเนื้อหาของกิจกรรม คณะผู้วิจัยได้ประชุมและกำหนด เนื้อหาของ กิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวทางที่กำหนดไว้ ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของการทำการเกษตร และรู้จักศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเอง และการปฏิบัติการในพื้นที่จริงโดยเด็ก และเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

2 การเลือกวิทยากร คณะผู้วิจัยได้เลือก นายณรงค์ บวขสันเทียะ เป็นวิทยากร บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญด้านการเกษตร และรู้จักศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเอง

3 การจัดเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ คณะผู้วิจัยได้จัดเตรียมสื่อข้อมูลที่ใช้ประกอบ กิจกรรม ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของการเกษตร ส่วนการเตรียมอุปกรณ์ปฏิบัติการคือ ตะกร้า รถเข็น มีด ถู่มือ และถุงพลาสติกที่ใช้แบ่งผักให้คนในชุมชน

4 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 คน

5 การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อกิจกรรม การพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ระยะเวลากิจกรรมนี้ใช้เวลา 3 ชั่วโมง กิจกรรมต่างๆประกอบด้วย

1.กิจกรรมละลายพฤติกรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนทำความรู้จักและคุ้นเคยกันเตรียมพร้อมก่อนร่วม กิจกรรม (20 นาที)

- 1.กิจกรรมปรบมือ 5 นาที
- 2.กิจกรรมสัมผัสทั้ง 4 5 นาที
- 3.กิจกรรมเป่าขลุ่ยบรรเลง 10 นาที
- 2.กิจกรรมการเรียนรู้ (40 นาที)

1.กิจกรรมการพูดคุยแลกเปลี่ยนสถานการณ์ปัญหาในปัจจุบันกับวิทยากร 10 นาที

2.กิจกรรมบอกเล่าประวัติความเป็นมาของศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงและอาชีพเกษตรกรของคนในชุมชน 10 นาที

3.กิจกรรมให้ความรู้เรื่องความหมายและความสำคัญของการทำการเกษตรพร้อมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 20 นาที

3.กิจกรรมตะลุยเรียนรู้ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง (2 ชั่วโมง)

1.กิจกรรมเดินสำรวจพืชผักในพื้นที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงว่ามีอะไรบ้าง 40 นาที

2.กิจกรรมพูดคุยแลกเปลี่ยนสิ่งที่เจอ รู้จักอะไร ไม่รู้จักอะไรพร้อมด้วยวิทยากรให้ความรู้เรื่องสรรพคุณของพืชผัก 20 นาที

3.กิจกรรมชมทรัพย์กินได้ 1 ชั่วโมง

3.1 พาเด็กและเยาวชนตามหาวัตถุดิบกินได้(ลูกผัก/ผักทอง/ฝรั่ง) 30 นาที

3.2 แยกฝึกที่หามาได้ล้างทำความสะอาดเตรียมแบ่งปันให้คนในชุมชน 20 นาที

3.3 สรุปการเรียนรู้บอกเล่าสิ่งที่ได้จากกิจกรรมที่ทำวันนี้

โดยสรุปการดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการโดยการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร

4.3.4 การประเมินผลเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย

จากการทดลองปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมด้านการเกษตร บ้านคอกวัว แบบมีส่วนร่วม โดยมีกระบวนการประกอบด้วย

1) การค้นหาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวโดยการสัมภาษณ์ เด็กเยาวชน ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเรื่องสถานการณ์ของเด็กและเยาวชนในพื้นที่บ้านคอกวัว

2) การค้นหาทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัวโดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านเรื่องทุนทางสังคมของเด็กและเยาวชน ทุนทางสังคมในครอบครัวและทุนทางสังคมในชุมชน

3) การกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาร่วมกัน ซึ่งมีแนวทางแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว จากข้อมูลพบว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมติดเกมส์ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทั้งพฤติกรรมก้าวร้าว และไม่ช่วยงานผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กและเยาวชนห่างไกลจากโทรศัพท์มือถือและรู้จักช่วยเหลืองานผู้ปกครองทั้งงานบ้านและงานเกษตร ต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการปลูกฝังให้เห็นคุณค่าของการเกษตรของชุมชน

2. ด้านทุนทางสังคม จากข้อพบว่า ทุนเดิมด้านการเกษตรของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว มีการทำกิจกรรมที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงกันเป็นประจำมีการจับปลา ตกกุ้ง และกิจกรรมห้องเรียนชุมชน การทำความรู้จักชุมชน ถ้ามีการเติมกิจกรรมให้ความรู้และปฏิบัติที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงเรื่อง การเกษตรอย่างต่อเนื่อง จะส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีทักษะด้านการเกษตร รู้จักและเห็นคุณค่าการเกษตรในชุมชนมากขึ้น

4) การทดลองแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว โดยมีการทดลองกับกลุ่มเป้าหมายคือ เด็กและเยาวชนในพื้นที่บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีการจัดกิจกรรมเรื่อง การพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1) เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตรในชุมชนมากขึ้น

2) เด็กและเยาวชนมีความสนใจในกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ห่างจากโทรศัพท์มือถือออกมาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ

5) การสรุปประเมินผลจากการทดลองแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การที่เด็กเยาวชนจะห่างจากโทรศัพท์มือถือ และออกมาเรียนรู้เรื่องๆต่างๆในชุมชนรวมถึงเรื่องการเกษตรมีเหตุผลหลักๆ คือความสนทนมนของเด็กๆ และการสนับสนุนของผู้ใหญ่ในชุมชน ทั้งผู้ปกครอง ราษฎรชาวบ้านและผู้นำชุมชนทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าเรื่องการเกษตรในชุมชนรวมถึงมีทักษะชีวิตในด้านต่างๆที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้ในอนาคต

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community – based Research : CBR) ที่เป็นการประยุกต์เทคนิควิธีการเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มาปรับใช้ในการดำเนินงานวิจัยมีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มเป้าหมายคือ 1) เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อายุระหว่าง 9 – 12 ปี จำนวน 15 คน 2) ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 คน 3) ผู้นำชุมชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประเด็นการสัมภาษณ์ ประเด็นการประชุมเชิงปฏิบัติการและแบบประเมิน ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการและด้านข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการวิเคราะห์โดยอุปนัย นำเสนอด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ ผู้วิจัยขอเสนอผลสรุปการวิจัยดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

- 1) พฤติกรรมเด็กและเยาวชนติดเกมส์ เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวมีอาการติดเกมส์ ซึ่งเป็นเกมส์จำพวกการต่อสู้ใช้ความรุนแรงซึ่งสาเหตุของการติดเกมส์ส่วนใหญ่เกิดจากสถานการณ์โควิด-19ที่เด็กๆเรียนออนไลน์อยู่ที่บ้านจึงทำให้มีเวลาอยู่กับโทรศัพท์มากขึ้นเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง
- 2) พฤติกรรมเด็กและเยาวชนก้าวร้าว เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว มีพฤติกรรมก้าวร้าว สืบเนื่องมาจากการเล่นเกมหรือเล่นมือถือเป็นเวลานาน และควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ จนทำให้เกิดอารมณ์หงุดหงิด ฉุนเฉียว และรุนแรง
- 3) พฤติกรรมเด็กและเยาวชนไม่ช่วยเหลืองานผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว ส่วนใหญ่ไม่ช่วยเหลืองานผู้ปกครองจึงทำให้ขาดทักษะด้านการทำงานบ้าน รวมถึงทักษะด้านการเกษตรอีกด้วย

5.1.2 ผลการศึกษาทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

1) ทุนทางสังคมเด็กและเยาวชน บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นหมู่บ้านที่มีเด็กและเยาวชนเป็นกลไกสำคัญที่คอยขับเคลื่อนชุมชน ให้เกิดพื้นที่ดี พื้นที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน โดยการทำงานร่วมกันของชุมชนและสโมสรโคราชยิ้ม มาอย่างยาวนาน และต่อเนื่องเป็นเวลา 5 ปี ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในทุกด้าน การรู้จักของดีในชุมชน เช่น ขนมไทยยายแห้ว แกงพื้นบ้านน้ำลูกปลา รวมถึง การเรียนรู้เรื่องการเกษตรที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงที่มีทั้งการปลูกผักสวนครัว เช่น ผักบุ้ง ผักคะน้า ถั่วงอกเป็นต้น ผักปลอดสารสวนน้ำสวรรค์ และการเรียนรู้เรื่องปุ๋ยเปลือกไข่ลูงหม่าอีกด้วย

2) ทุนทางสังคมของครอบครัว พบว่า บ้านคอกวัวมีการทำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ในหลายด้านคือ 1) วิชาการสอนการบ้าน คำศัพท์ต่างๆ 2) ห้องเรียนชุมชน 7 ห้องเรียน ทักษะชีวิต และเรียนรู้วิถีชุมชน ทำอาหาร ทำกับข้าวกินเอง เรียนรู้พืชผักในศูนย์เศรษฐกิจฯ ดีโตน กลองยาวฯ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ ศิลปะ วาดภาพ 4) ส่งเสริมการเล่น สร้างประสบการณ์และพัฒนาการของน้องๆ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ชุมชนก็ไม่ทอดทิ้งเด็ก ได้มีกิจกรรมอาสาพาน้องเล่นพาน้องเล่น ที่เกิดจากอาสาสมัครในชุมชนเล็งเห็นความสำคัญของเด็กๆ ที่เรียนออนไลน์จนเกิดภาวะแฉะแฉะ เครียด และเกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม จนนำมาสู่การสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กได้มีกิจกรรมสร้างสรรค์ ทั้ง การสอนการบ้าน การเล่นอิสระ และการเรียนรู้ผ่านฐานชุมชน ทั้งอาหาร การละเล่นและพื้นที่เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

3) ทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับชุมชน ต้นทุนชุมชนบ้านคอกวัว เป็นพื้นที่ราบสูง มีแหล่งน้ำไหลผ่าน คือ คลองข้างขวางไหลผ่าน พื้นที่จึงเหมาะแก่การทำเกษตร มีภูมิปัญญาที่ทำการเกษตรในรูปแบบที่น่าสนใจ และแตกต่างกันอยู่ 3คนได้แก่ 1.น้ำสวรรค์ทำสวนหลังบ้านปลอดสารเคมี ไว้กินเองและขาย พร้อมบรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติ 2.ลูงหม่า ทำปุ๋ยจากเปลือกไข่ ที่ไม่ได้ใช้แล้ว นำกลับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ 3.น้ำต้อมผู้ดูแลศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง ทำพื้นที่เรียนรู้ให้เด็กๆ และเป็นศูนย์รวมคนทุกวัยในการทำกิจกรรม

5.1.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีกระบวนการประกอบด้วย 1.สถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว มี3ด้าน คือ 1)พฤติกรรมเด็กและเยาวชนติดเกมส์ 2) พฤติกรรมเด็กและเยาวชนก้าวร้าว 2.ทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร มีดังนี้ 1)เด็กและเยาวชนบางกลุ่มมีการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนมาก่อน 2) ทุนทางสังคมในครอบครัว มีการทำการเกษตรและส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมกับชุมชน 3)ทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับชุมชน ชุมชนมีภูมิปัญญาที่ทำการเกษตรในรูปแบบที่น่าสนใจ เช่น การทำสวนปลอด

สารเคมี การทำปุ๋ยจากเปลือกไข่ และมีศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง 3.แนวทางทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรบ้านคอกวัวพบว่า เป็นแนวทางการพัฒนาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนเด็กสามารถห่างไกลจากการติดโทรศัพท์มือถือได้จากการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน และมีทักษะชีวิตด้านการเกษตรมากขึ้น โดยมีกิจกรรมสำคัญ 1) การร่วมศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล 2) การร่วมออกแบบกิจกรรม 3) การร่วมทดลองปฏิบัติการ 4) การร่วมติดตามประเมินผล สำหรับผลการประเมินกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนรู้ด้านการเกษตรพบว่าเด็กเยาวชนบ้านคอกวัวออกมาทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน และห่างไกลจากโทรศัพท์มือถือ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนรู้ด้านการเกษตรบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า จากสถานการณ์เด็กเยาวชนในชุมชน ติดโทรศัพท์มือถือ เกิดอารมณ์ก้าวร้าว และไม่ช่วยเหลืองานผู้ปกครอง ซึ่งทุนเดิมของชุมชนคือการชวนเด็กเยาวชนในชุมชน ออกมาทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน เพื่อให้เห็นคุณค่าของชุมชนและมีทักษะชีวิตที่สามารถนำไปใช้ได้ในอนาคต เช่น การเดินสำรวจชุมชนค้นหาจุดเด่นของชุมชน ขนม อาหารพื้นถิ่น การเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง การจับปลา การปลูกพืชผักสวนครัว เป็นต้น การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศรีรัตน์ สิริรัตน (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สอบถามนักศึกษา จำนวน 192คน และสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และผู้ปกครองของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ เกษจำนวน 10 รูป/คน และการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คนการวิเคราะห์โดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาประกอบด้วยทักษะชีวิตของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษา 5) ด้าน 1) ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักความถนัดความสามารถ ของตนเอง 2) คิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร 3) จัดการกับอารมณ์และความเครียด เข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล 4) สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายในการสื่อสารและสามารถประยุกต์เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) ด้านความพอประมาณ สร้างความเข้าใจ 2) ด้านความมีเหตุผล จัดการรายรับรายจ่ายในครัวเรือน 3) ด้านความมีภูมิคุ้มกันจัดทำบัญชีธนาคาร ขยะ 4) ด้านเงื่อนไขความรู้ วางแผนองค์ความรู้ 5) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งเสริมให้นักศึกษาปฏิบัติตามหลักโยนิโสมนสิการและ อิทธิบาท 4 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพยง วุฒวงศ์ (2561) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของ

นักเรียนมัธยมศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ศึกษาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียน โดย ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน สอบถามนักเรียน 75 คน ครู 14 คน และผู้ปกครอง 71 คน พบว่า 1. ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา มี 10 ทักษะ ได้แก่ การตัดสินใจและแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ การรู้จักตนเองและการเข้าใจผู้อื่น การควบคุมอารมณ์และการเอาชนะความกดดัน ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว การริเริ่มและการ ชี้นำตนเอง ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม การมีผลงานและความรับผิดชอบ ภาวะผู้นำและหน้าที่ รับผิดชอบ โดยทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหา กับ การริเริ่มและการชี้นำตนเอง มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด 2. กลยุทธ์ มี 3 กลยุทธ์หลักคือ 1) การเสริมสร้างความตระหนัก การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ และแก้ปัญหา ทักษะการริเริ่มและการชี้นำตนเองของนักเรียน 2) การเสริมสร้างและพัฒนาการยอมรับความเข้าใจในการพัฒนาทักษะชีวิต และทักษะอาชีพ ของนักเรียน และ 3) การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาการตัดสินใจและแก้ปัญหา การริเริ่มและการชี้นำตนเองของนักเรียน 3. กลยุทธ์มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก และสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสน่ห์ เทศนา (2561) ได้ ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้เกษตรกรรม เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพเกษตรกรรม สำหรับนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตชนบทภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 238 คน จาก 265 โรงเรียน โดยสุ่มแบบ แบ่งชั้น สร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการ จัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ประการ คือ ปัจจัยการเรียนรู้ ทักษะในการทำงาน การทำงานเป็น ทีม คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม และแรงจูงใจ/สิ่งจูงใจ ซึ่งผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนที่ เรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับผู้เรียนรู้ ด้วยวิธีสอนปกติ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนน ทักษะประเมินอาชีพเกษตรกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจใน การเรียนรู้จากรูปแบบการจัดการ เรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ครูและผู้บริหารเห็นว่ามี ความพึงพอใจในการใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับ มากที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา

1) การพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านการเกษตร ควรมีการสนับสนุนจาก ผู้ใหญ่ในชุมชน ทั้งผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้ปกครองต้องเห็นความสำคัญในการพัฒนา ทักษะชีวิตให้เด็กและเยาวชนในชุมชน ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สร้างการมีส่วนร่วมเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตด้านการเกษตรในชุมชนไปปรับใช้หรือขยายผลต่อไป
2. ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนออกมาทำกิจกรรมกับชุมชนมากขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่ม บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 15 คน ไม่ครอบคลุมตัวแทนกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีกลุ่มคนที่หลากหลาย เพื่อให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรมากยิ่งขึ้น 2) การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านการเรียนรู้ด้านการเกษตรเท่านั้น ดังนั้นควรมีกิจกรรมอื่นๆที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาทักษะชีวิตที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

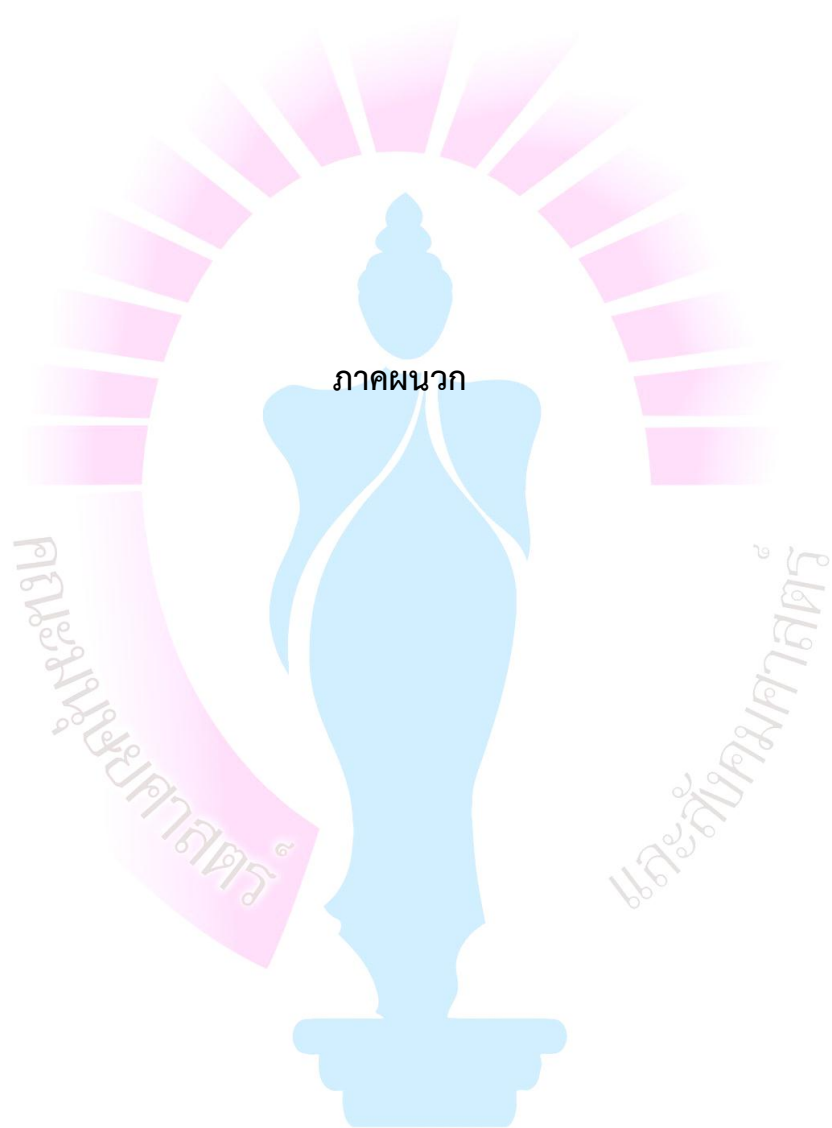

บรรณานุกรม

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนากอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579). กรุงเทพฯ. กระทรวงอุตสาหกรรม.
- กรมวิชาการ. (2543). **ทักษะการจัดการของเด็กไทย: คุณลักษณะ พฤติกรรม และการส่งเสริม.** กรุงเทพฯ.กรมวิชาการ.
- กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข. (2542). **คู่มือดูแลสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน.** กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2537). **เอกสารวิชาการที่ 39 การจัดการฟาร์ม.** กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการฟาร์ม กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ
- ครูอ้อ (ห้องเรียนครูอ้อ). (2561). **ความหมาย ความสำคัญและประโยชน์ของการเกษตร.** เข้าถึงได้จาก : <https://sites.google.com/site/kruorclass/feeding-habits>.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. (2541). **เด็กเยาวชน และครอบครัว.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชูเกียรติ รักซ้อน. 2532. **“หลักการส่งเสริมการเกษตร.”** หลักการส่งเสริมการเกษตรทั่วโรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ กำแพงแสน.
- ชูศักดิ์ คงคานนท์. (2561). **เกษตรกรรม.** เข้าถึงได้จาก : [e-book.ram.edu/e-book/g/GE253\(50\)/GE253-9.pdf](http://e-book.ram.edu/e-book/g/GE253(50)/GE253-9.pdf).
- ดวงพร คำบุญวัฒน์. (2550). **บทสังเคราะห์รายงานวิจัยการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม.** นครปฐม.สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนพัชร แก้วปฎิมา (2547).**การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ศึกษาศาสตร์ (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย.
- ธวัชชัย เอกสันติ. (2554). **การประยุกต์ทักษะชีวิตร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ของวัยรุ่น.** วารสารสุขศึกษา.
- นพัส ชวินทร์ มูลทาทอง. (2555). **ทักษะชีวิตกับการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน.** วารสารครุศาสตร์.
- ปภาณี ฐิติวัฒนา. (2535).**การพัฒนาเด็ก เยาวชน และสตรี.** กรุงเทพมหานคร. ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปราณี ฐิติวัฒนา. (2527). **สังคมวิทยาเบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร.กรุงเทพฯการพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บุญยวีร์ เกิดศรี. (2558) บทบาทของสมาชิกกลุ่มเยาวชนเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตรใน
อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาพัฒนาทรัพยากร
ชนบทบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัชรา พันธุ์พัฒนกุล. (2527). การเปรียบเทียบความสำนึกในบทบาทของตนเองและสัมพันธภาพใน
ครอบครัวนักเรียนวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
นครและจังหวัดพะเยา. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ . (2550) . สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ
และพิทักษ์เด็ก เยาวชนผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ.กรุงเทพฯ.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และ สุวรรณา เรื่องกาญจนเศรษฐ์. (2553). **ทักษะชีวิต**.
[Online] Available : <http://www.teenrama.com>.
- วสันต์ กุ้เกียรติกุล. **วิสาหกิจชุมชนกับการดำเนินธุรกิจ**. (2549). วารสารส่งเสริมการเกษตร,
ปีที่ 38 ฉบับที่ 208 (มกราคม-กุมภาพันธ์).
- สถาบันรามจิตติ. (2547). **คู่มือสำหรับนักวิจัยโครงการติดตามสถานะการณ์เด็กและเยาวชนราย
จังหวัด (Child Watch)**. สถาบันรามจิตติ.กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (2556). **แนวทางการดูแลช่วยเหลือผู้ปกครองและ
วัยรุ่นที่มีปัญหาติดเกมสำหรับบุคลากรสาธารณสุข**.กรุงเทพฯ : บริษัทดีน่าดู มีเดีย พลัส
จำกัด.
- สุปราณี ไวมงคุณ. (2550) **ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเครือข่ายกรณี
ศึกษา โครงการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง**. สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการ
ปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมเดช มุงเมือง. (2548). **จิตวิทยาธุรกิจ**. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สัมฤทธิ์ สันเต. (2547). **การพัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะชีวิตจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
สำหรับนักเรียนวัยเด็กตอนกลาง** . มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
และเทคโนโลยีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ภาคผนวก ก
ประเด็นสัมภาษณ์/แบบสอบถาม

ประเด็นการสัมภาษณ์รายบุคคล
(สำหรับเด็กและเยาวชน)

การวิจัยเรื่อง :แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร
บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
วัตถุประสงค์ :เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนอง
กระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 ชื่อสกุล.....เพศ.....

อายุ.....การศึกษา.....

สังกัด.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

- 2.1 ท่านคิดว่าตนเองติดเกมหรือไม่ สาเหตุคืออะไร
- 2.2 ท่านคิดว่าตนเองก้าวร้าวหรือไม่ สาเหตุคืออะไร
- 2.3 ท่านคิดว่าตนเองช่วยเหลืองานผู้ปกครองหรือไม่สาเหตุคืออะไร
- 2.4 ท่านคิดว่ามีผลกระทบเกิดขึ้นอย่างไร

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

**ประเด็นการสัมภาษณ์รายบุคคล
(สำหรับเด็กและเยาวชน)**

การวิจัยเรื่อง :แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร
บ้านคอกว๊ว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
วัตถุประสงค์ :เพื่อศึกษาทวนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้าน
การเกษตร บ้านคอกว๊ว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 ชื่อสกุล.....เพศ.....

อายุ.....การศึกษา.....

สังกัด.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

2.1 ท่านมีการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ด้านการเกษตรหรือไม่อย่างไร

2.2 ท่านมีทักษะด้านการทำการเกษตรหรือไม่อย่างไร

2.3 ท่านคิดว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมในการทำกิจกรรม
สร้างสรรค์

ด้านการเกษตรหรือไม่อย่างไร

2.4 ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองหรือไม่อย่างไร

2.5 ท่านคิดว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมในการพัฒนาทักษะชีวิต
หรือไม่อย่างไร

ประเด็นการสัมภาษณ์รายบุคคล

(สำหรับผู้ปกครอง)

การวิจัยเรื่อง : แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 ชื่อสกุล..... เพศ.....

อายุ.....การศึกษา.....

สังกัด.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

- 2.1 ท่านคิดว่าบุตรหลานท่านมีพฤติกรรมติดเกมส์หรือไม่ สาเหตุคืออะไร
- 2.2 ท่านคิดว่าบุตรหลานท่านมีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือไม่ สาเหตุคืออะไร
- 2.3 ท่านคิดว่าบุตรหลานท่านช่วยเหลืองานผู้ปกครองหรือไม่ สาเหตุคืออะไร
- 2.4 ท่านคิดว่ามีผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อบุตรหลานของท่านหรือตัวท่านอย่างไร

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

ประเด็นการสัมภาษณ์รายบุคคล

(สำหรับผู้ปกครอง)

การวิจัยเรื่อง : แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาทันท่วงทีเกี่ยวกับพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 ชื่อสกุล.....เพศ.....

อายุ.....การศึกษา.....

สังกัด.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

- 2.1 ท่านประกอบอาชีพด้านการเกษตรหรือไม่อย่างไร
- 2.2 ท่านสนับสนุนส่งเสริมเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ด้านใดบ้าง
- 2.3 ท่านอบรมดูแลบุตรหลานของท่านในการดำรงชีวิตอย่างไรบ้าง

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

ประเด็นการสัมภาษณ์รายบุคคล
(สำหรับผู้นำชุมชนและประชาชนชาวบ้าน)

การวิจัยเรื่อง: แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนบ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 ชื่อสกุล.....เพศ.....

อายุ.....การศึกษา.....

สังกัด.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

- 2.1 ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนในชุมชนมีพฤติกรรมติดเกมหรือไม่ สาเหตุคืออะไร
- 2.2 ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนในชุมชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือไม่ สาเหตุคืออะไร
- 2.3 ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนในชุมชนช่วยเหลืองานผู้ปกครองหรือไม่ สาเหตุคืออะไร
- 2.4 ท่านคิดว่าเด็กและเยาวชนในชุมชนมีผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างไร

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

ประเด็นการสัมภาษณ์รายบุคคล
(สำหรับผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้าน)

การวิจัยเรื่อง: แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 ชื่อสกุล.....เพศ.....

อายุ.....การศึกษา.....

สังกัด.....

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

- 2.1 บ้านคอกวัวมีพื้นที่ทำการเกษตรที่ใดบ้าง
- 2.2 ท่านมีพื้นที่ทำการเกษตรหรือไม่อย่างไร
- 2.3 ความเป็นมาของการทำการเกษตรแต่ละชนิดเป็นอย่างไร
- 2.4 ขั้นตอนและวิธีการในการทำการเกษตรแต่ละชนิดเป็นอย่างไร

คณะมนุษยศาสตร์

และสถาบันคชสตร

แบบสอบถามเพื่อประเมินผลหลังจัดกิจกรรม
เรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้าน
คอกวัว หมู่ที่ 6 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจง

.1แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อต้องการทราบสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนและทุนทางสังคมที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนด้านการเกษตร

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2ข้อ

ตอนที่ 2แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร บ้านคอกวัว หมู่ที่ 6ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.2โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อความถูกต้องครบถ้วนในการวิเคราะห์ข้อมูล

.3แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ ข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการประเมินไปเป็นข้อมูลปรับปรุงและพัฒนาต่อไป ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้นต่อตัวท่าน

ตอนที่ 1ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับคำตอบของท่าน

1. เพศ

1) ชาย

2) หญิง

2. อายุ

1) 9 ปี

2) 10 ปี

3) 11 ปี

4) 12 ปี

3. ระดับการศึกษา

1) ประถมศึกษาปีที่ 3

2) ประถมศึกษาปีที่ 4

3) ประถมศึกษาปีที่ 5

4) ประถมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2

คำชี้แจง โปรดพิจารณา

ตามคุณลักษณะดังต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านที่สุดเพียงข้อเดียว

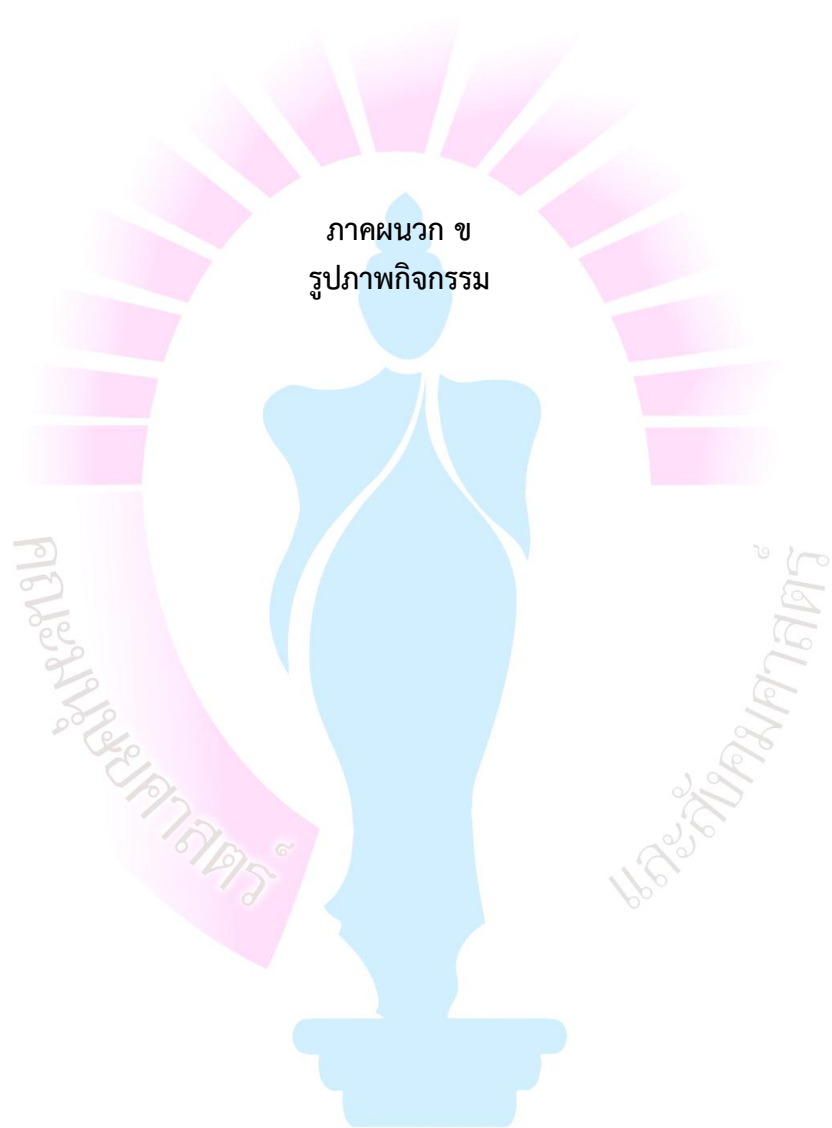
5 หมายถึง การพัฒนาระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การพัฒนาระดับมาก

3 หมายถึง การพัฒนาระดับปานกลาง

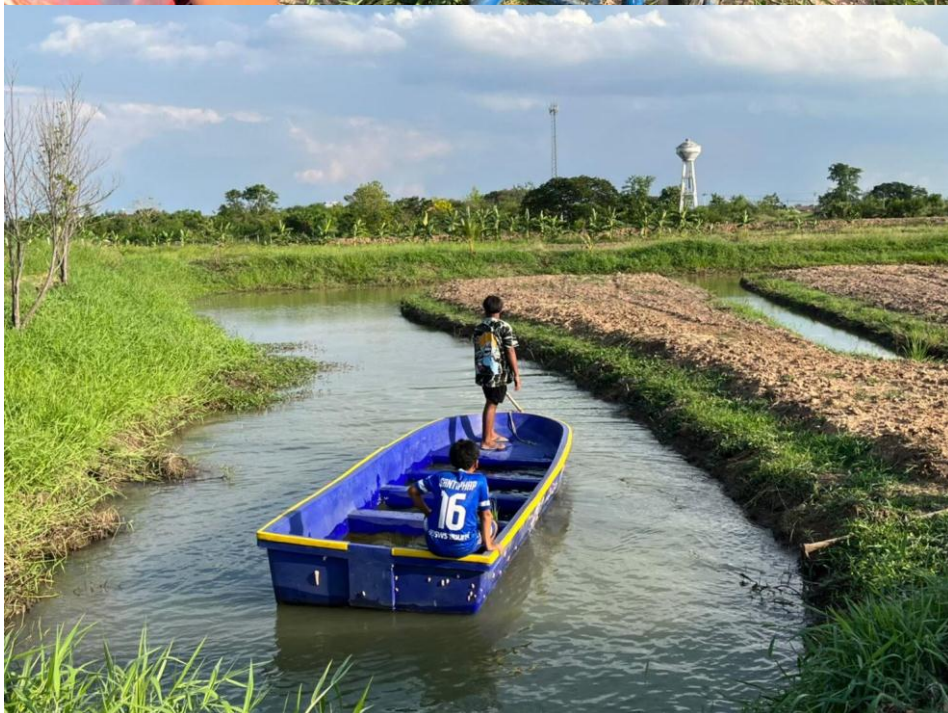
- 2 หมายถึง การพัฒนาระดับน้อย
 1 หมายถึง การพัฒนาระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับการพัฒนา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.ด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้						
1.1	เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวได้ทราบถึงความเป็นมาด้านการเกษตรของครอบครัวและชุมชน (ศูนย์เศรษฐกิจชุมชนบ้านคอกวัว)					
1.2	เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวได้ทราบขั้นตอนและวิธีการทำปุ๋ยหมักจากเปลือกไข่ และวิธีการกำจัดวัชพืชอบ่างง่าย					
1.3	เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวได้พัฒนาฝึกฝนทักษะชีวิตของตนเอง					
1.4	เด็กและเยาวชนบ้านคอกวัวสามารถนำความรู้ด้านการเกษตรที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อเป็นทักษะชีวิตในอนาคต					
2.ด้านการแสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วม						
2.1	เด็กและเยาวชนชุมชนบ้านคอกวัวลดพฤติกรรมการเล่นเกมส์ก้าวร้าวและไม่ช่วยเหลืองานผู้ปกครอง					
2.2	เด็กและเยาวชนชุมชนบ้านคอกวัวมีการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์					
2.3	เด็กและเยาวชนชุมชนบ้านคอกวัวมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตผ่านการเรียนรู้ด้านการเกษตร					

รูปภาพกิจกรรม

ประวัติผู้ทำวิจัย

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ นางสาว นิศารัตน์ ไธนา
 วัน/เดือน/ปี 20 กันยายน 2543
 สถานที่เกิด โรงพยาบาลชัยบาดาล ลพบุรี
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 104 ม.8 ตำบลยางราก อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี 15250
 E-mail icemay61258@gmail.com
 ประวัติการศึกษา
 พ.ศ. 2561 จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยางรากวิทยา ตำบลยางราก อำเภอโคกเจริญ จังหวัดลพบุรี 15250
 พ.ศ. 2562 เข้าศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ นางสาว ณภัคมนต์ ธัญเมธีพัฒน์
 วัน/เดือน/ปี 13 ธันวาคม 2542
 สถานที่เกิด โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 316 หมู่ 8 ตำบลโพธิ์กลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
 Email pat.naphak096@gmail.com
 ประวัติการศึกษา
 พ.ศ. 2561 จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุธรรมพิทักษ์ ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 พ.ศ. 2562 เข้าศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ นางสาวพัทธนันท์ อินทร์พิทักษ์
 วัน/เดือน/ปี 22 ตุลาคม 2542
 สถานที่เกิด โรงพยาบาลค่ายสุรนารี
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 205/296 หมู่ 1 ตำบลหนองไผ่ล้อม อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา 30000
 Email beenpatharan@gmail.com
 ประวัติการศึกษา
 พ.ศ. 2561 จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุธรรมพิทักษ์
 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
 พ.ศ. 2562 ศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครราชสีมา

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ นางสาวอรวรรณ ลาสุนย์
 วัน/เดือน/ปี 25 พฤษภาคม 2544
 สถานที่เกิด โรงพยาบาลชุมพวง
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 108 ม.10 ตำบลช่องแมว อำเภอลำทะเมนชัย
 จังหวัดนครราชสีมา 30270
 Email lasunyx@gmail.com
 ประวัติการศึกษา
 พ.ศ. 2561 จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนช่องแมววิทยาคม
 ตำบลช่องแมว อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
 พ.ศ. 2562 ศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครราชสีมา